

Ministerul Educației al Republicii Moldova

CURRICULUM
NAȚIONAL
NAȚIONAL

LITERATURA UNIVERSALĂ

Curriculum pentru clasele a X-a – a XII-a

Știința, 2010

Aprobat: la ședința Consiliului Național pentru Curriculum, proces-verbal nr. 10 din 21 aprilie 2010; prin Ordinul Ministerului Educației nr. 244 din 27 aprilie 2010.

Elaborat în cadrul Proiectului „Modernizarea și implementarea curriculumului din învățământul secundar general și dezvoltarea standardelor educaționale din perspectiva școlii prietenoase copilului”, finanțat de Reprezentanța UNICEF în Republica Moldova.

Editat în cadrul Proiectului „Educația de calitate în mediul rural din Moldova”, finanțat de Banca Mondială.

Echipele de lucru:

Curriculumul modernizat (2010): Ghicov Adrian, doctor în pedagogie, prof., grad didactic superior, Ministerul Educației, AEE, coordonator; Leahu Nicolae, doctor în filologie, conf. univ., Universitatea de Stat „Alec Russo”, Bălți; Leahu Raisa, profesor, grad didactic superior; Pavlicenco Sergiu, doctor habilitat în filologie, Universitatea de Stat din Moldova; Jitari Mariana, profesor, grad didactic superior.

Corectori: Mariana Belenciuc, Maria Cornesco

Redactor tehnic: Nina Duduciuc

Machetare computerizată: Anatol Andrițchi

Copertă: Vitalie Ichim

Întreprinderea Editorial-Poligrafică Știința,

str. Academiei, nr. 3; MD-2028, Chișinău, Republica Moldova;

tel.: (+373 22) 73-96-16; fax: (+373 22) 73-96-27;

e-mail: prini@stiinta.asm.md

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Literatura universală: Curriculum pentru cl. a 10-a–a 12-a / Min. Educației al Rep. Moldova. – Ch.: Î.E.P. Știința, 2010 (Tipografia „Elena V.I.” SRL). – 36 p. – (Curriculum național)

Bibliogr.: p. 32–36 (115 tit.)

ISBN 978-9975-67-682-3

821(100).0(073.3)

Imprimare la Tipografia „Elena V.I.” SRL, str. Academiei, 3;
MD-2028, Chișinău, Republica Moldova

© Ministerul Educației al Republicii Moldova. 2010

© Întreprinderea Editorial-Poligrafică Știința. 2010

ISBN 978-9975-67-682-3

PRELIMINARII

În conformitate cu actele normative în vigoare pentru învățământul liceal, disciplina *Literatura universală* se studiază în clasele a X-a, a XI-a și a XII-a, profilul umanist. Avînd o deschidere pentru 3 ani de studiu ai ciclului liceal, noul curriculum al disciplinei structurează materialul literar într-o dublă perspectivă: *diacronică*, în clasele X–XI, și *tematică*, în clasa a XII-a. Această opțiune metodologică urmărește, pe de o parte, reconstituirea coerentă a celor mai importante momente în dezvoltarea literaturii universale, iar pe de altă parte, favorizarea, în faza terminală a studiilor liceale, a unei abordări de tip sintetic. Reunind, de exemplu, în clasa a XII-a, într-o *sincronie convențională*, constantele tematice ale literaturii și principalele specii ale *literaturii de frontieră* (memorialistica, jurnalul, corespondența, confesiunile), curriculumul subliniază unitatea spirituală a organismului literar, creînd o viziune totalizantă asupra condiției umane în Timp și în Istorie.

Răspunzînd provocărilor *epocii comunicării generalizate* (G. Vattimo) și proceselor globalizării culturale, fenomene în cadrul cărora se manifestă un viu interes pentru relația identitate–alteritate, prezentul curriculum la *Literatura universală* are ca mize majore:

1. Instaurarea unui *cult al lecturii* (întemeiat pe *plăcerea lecturii*) și
2. Afirmarea libertății elevului (prin însușirea unor *competențe-cheie/transversale* și transdisciplinare, dar și a unor *valori și atitudini*) de a identifica repere artistice majore și de a *participa* (implicit – la nivel formativ, în cadrul actului de instruire sau explicit – în intervențiile sale orale și scrise) la conștientizarea/formarea/extinderea/consolidarea ideii de *canon literar universal*.

Structurat după o nouă matrice, actualul document normativ operează o radicală deplasare de accent de pe abordarea informativă pe abordarea *formativă* a învățării, scopul magistral al studiului literaturii universale fiind declarat acela de a instrui elevi capabili să se situeze critic și creativ în spațiul culturii, să poziționeze adecvat operele literare în contextul valorilor literare universale, să discearnă valoarea de nonvaloare și să evalueze traficul de idei literare pe axa identitate–alteritate. Codificînd o certă vocație interdisciplinară, prin necesitatea convocării în cadrul actului de predare–învățare–evaluare a unor cunoștințe de istorie, geografie, economie sau de limba și literatura română, disciplina *Literatura universală* colaborează la fortificarea componentei umanistice a instruirii, la dezvoltarea culturii comunicării și a experienței estetice și istorico-literare a elevilor.

Ca urmare a modelului de organizare a materiei propus de prezentul curriculum, predarea *diacronică* a literaturii universale în clasele a X-a și a XI-a se va solda cu un transfer eficient de cunoștințe pentru asimilarea literaturii române la același nivel de instruire, dar și cu o pregătire articulată în vederea continuării studiilor în învățământul superior, la specializări cu profil umanist (filologie română, limbi moderne, jurnalism, științele comunicării, drept, istorie, relații internaționale etc.). Avantajul rezultă, în primul rînd, din posibilitatea raportării punctuale de către elevi a faptelor de istorie literară națională (genuri și specii literare, în clasa a X-a) la contextul literar universal, la *originile, dezvoltarea și mutațiile* ce au intervenit în domeniul ge-

nurilor și speciilor literare pe plan universal. Pe de altă parte, faptul inițierii elevilor în doctrinele literare de circulație universală (în clasele a X-a și a XI-a) va permite circumscrierea adecvată (în clasa a XI-a, la studierea curentelor literare românești) a schimbărilor de paradigmă în spațiul literaturii naționale. Cele două discipline vor funcționa în regim de complementaritate și în clasa a XII-a, unde *studierea monografică*, la literatura română, va fi susținută de studierea *marilor teme literare*, la literatura universală.

Statutul disciplinei	Aria curriculară	Clasa	Nr. de unități de conținuturi pe clase	Nr. de ore pe an
Obligatorie	Limbă și comunicare	a X-a	7	34
		a XI-a	6	68
		a XII-a	6	68

I. CONCEȚIA EDUCAȚIONALĂ A DISCIPLINEI

Curriculumul la *Literatura universală* își întemeiază cadrul conceptual pe dezideratul dezvoltării *culturii literar-artistice* și a *culturii comunicării* prin valorificarea unor opere reprezentative ale patrimoniului literar universal.

Cultura literar-artistică se constituie dintr-un sistem de cunoștințe și competențe literare, angajate afectiv-atiudinal: dezvoltarea capacităților de înțelegere, analiză și interpretare a unor texte literare ce aparțin diferitor epoci și curente literare; formarea gustului pentru lectură și a gândirii critice în raport cu operele literare sau textele teoretice studiate, cultivarea sensibilității estetice etc.

Cultura comunicării vizează: un amplu set de competențe specifice în vederea realizării comunicării orale și scrise; utilizarea corectă și nuanțată a limbii române în producerea de lucrări scrise (analiză literară, comentariu literar, eseu, sinteză etc.), dar și ortografierea cuvintelor, a numelor de autori și a titlurilor din alte limbi (franceză, engleză, germană etc.).

Studiul LU în liceu se axează, ca și studiul limbii și literaturii române, pe obținerea de către elevi a unor *cunoștințe, competențe-cheie/transversale și transdisciplinare*, dar și a unor *valori și atitudini*.

Denumirea disciplinei în clasele X–XII este *Literatura universală*.

Numărul de ore alocat de planul de învățământ studiului LU în liceu (profil umanist):

- clasa a X-a – 1 oră/săptămână: total 34 de ore
- clasa a XI-a – 2 ore/săptămână: total 68 de ore
- clasa a XII-a – 2 ore/săptămână: total 68 de ore.

Pentru clasele cu studiul aprofundat al limbilor străine, numărul de ore va fi distribuit astfel:

- clasa a X-a – 2 ore/săptămână: total 68 de ore
- clasa a XI-a – 2 ore/săptămână: total 68 de ore
- clasa a XII-a – 2 ore/săptămână: total 68 de ore.

Structurarea conținuturilor curriculumului la LU are următoarea configurație:

- în clasa a X-a: Studiarea diacronică a literaturii universale (epoci, curente, genuri și specii literare): *Mitologia, Literatura popoarelor orientale, Antichitatea, Evul Mediu, Renașterea, Clasicismul, Iluminismul*;
- în clasa a XI-a: Studiarea diacronică a literaturii universale (epoci, curente, genuri și specii literare): *Romantismul, Parnasianismul, Realismul, Naturalismul, Modernismul și avangarda, Postmodernismul*;
- în clasa a XII-a: Studiarea literaturii universale din perspectivă tematică: *Copilarie, adolescență, tinerețe; Aventură și călătorie; Arta iubirii; Război și pace; Condiția umană; Timpul eului*.

Textul literar constituie baza dezvoltării culturii literar-artistice, disponibilitățile sale tematice și expresive favorizând formarea capacităților și abilităților de cercetare și analiză *comparată* a unor opere din literatura universală cu opere din literatura română. Pornind de la această premisă, curriculumul la LU stimulează libertatea de opțiune a profesorilor și a autorilor de manuale în alegerea operelor/textelor și a strategiilor didactice. Structurarea diacronică a conținuturilor pentru clasele a X-a și a XI-a are în vedere, în același timp, ilustrarea coerentă a procesului de dezvoltare a genurilor și speciilor literare. Un loc însemnat revine și textelor teoretice (manifeste, articole programatice etc.) semnificative pentru formularea paradigmatelor literare dominante în istoria literaturii universale. Variat în sugestii de specii, titluri, autori, spații literare, curriculumul afirmă o deschidere pluralistă în consens cu principiul toleranței post-moderne.

Documentul de față organizează materia la LU pe module tematice flexibile, urmărind să înlesnească retrospectivile de tip sintetic, dar și să profileze spectacolul interior (metamorfozele și dialogul) al marilor teme literare. **Timpul eului**, ultimul modul al curriculumului pentru clasa a XII-a și, implicit, pentru întreg cursul liceal de literatură universală, este dedicat temei eului (auto)biografic în calitatea sa de agent al unui gen în continuă expansiune: literatura de frontieră (memorialistică, jurnal, corespondență, confesiuni).

Cumularea unei structuri diacronice cu o structură tematică dinamizează receptarea fenomenului literar, instituind premise favorabile pentru deblocarea creativității și stimularea performanței în comunicare și în educația literar-artistică.

II. COMPETENȚE-CHEIE/TRANSVERSALE PENTRU DISCIPLINA LITERATURA UNIVERSALĂ

Sistemul de competențe-cheie/transversale, stabilit pentru sistemul de învățământ din Republica Moldova, a fost definit pe baza competențelor-cheie formulate de Comisia Europeană și a profilului absolventului, după cum urmează:

1. Competențe de învățare/de a învăța să înveți.
2. Competențe de comunicare în limba de instruire și în limba de stat.
3. Competențe de comunicare într-o limbă străină.
4. Competențe acțional-strategice.
5. Competențe de autocunoaștere și autorealizare.
6. Competențe interpersonale, civice, morale.
7. Competențe de bază în matematică, științe și tehnologie.

8. Competențe digitale, în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicaționale.
 9. Competențe culturale și interculturale.
 10. Competențe antreprenoriale.
- Asumându-și profilul identitar al disciplinei, curriculumul la literatura universală își propune o nuanțare punctuală a competențelor-cheie/transversale:
1. Folosirea analizei tematice și structurale la receptarea textelor literare și metaliterare.
 2. Comprehensiunea și interpretarea textelor literare/nonliterare de referință ale literaturii universale prin raportare la epocă, curent literar/cultural sau mișcare literară.
 3. Încadrarea operei marilor scriitori români în context literar universal.
 4. Dezvoltarea comunicării orale și scrise.

Valori și atitudini

- Cultivarea interesului pentru lectură și a gustului estetic în materie de literatură și artă (pictură, sculptură, teatru, muzică etc.).
- Stimularea reflecției independente prin lectura și interpretarea operelor de referință ale literaturii universale/române și prin descoperirea altor arte.
- Dezvoltarea gândirii critice prin lectura operelor de referință ale literaturii universale/române în scopul autodezvoltării continue și al autorealizării personale.
- Cultivarea sensibilității prin receptarea operelor literare și de artă.
- Formarea unor reprezentări culturale coerente asupra dezvoltării literaturii române în raport cu progresiile paradigmatică în spațiul literaturii universale.
- Dezvoltarea interesului pentru comunicarea interculturală.

III. COMPETENȚE-CHEIE/TRANSVERSALE ȘI COMPETENȚE TRANSDISCIPLINARE PENTRU TREAPTA LICEALĂ DE ÎNVĂȚĂMÎNT

Competențe de învățare/de a învăța să înveți

- Competențe de a stăpîni metodologia de integrare a cunoștințelor de bază despre natură, om și societate în scopul satisfacerii nevoilor și acționării pentru îmbunătățirea calității vieții personale și sociale.

Competențe de comunicare în limba română

- Competențe de a comunica argumentat în limba română, în situații reale ale vieții.
- Competențe de a comunica într-un limbaj științific argumentat.

Competențe de comunicare într-o limbă străină

- Competențe de comunicare într-o limbă străină.
- Competențe de a comunica argumentat într-o limbă străină în situații reale ale vieții.

Competențe de bază în matematică, științe și tehnologie

- Competențe de a organiza activitatea personală în condițiile tehnologiilor aflate în permanentă schimbare.
- Competențe de a dobîndi și a stăpîni cunoștințe fundamentale din domeniile *Matematică, Științe ale naturii și Tehnologii*, în coraport cu nevoile sale.
- Competențe de a propune idei noi în domeniul științific.

Competențe acțional-strategice

- Competențe de a-și proiecta activitatea, de a vedea rezultatul final, de a propune soluții de rezolvare a situațiilor-problemă din diverse domenii.
- Competențe de a acționa autonom și creativ în diferite situații de viață pentru protecția mediului ambiant.

Competențe digitale, în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicaționale (TIC)

- Competențe de a utiliza în situații reale instrumentele cu acțiune digitală.
- Competențe de a crea documente în domeniul comunicativ și informațional și a utiliza serviciile electronice, inclusiv rețeaua Internet, în situații reale.

Competențe interpersonale, civice, morale

- Competențe de a colabora în grup/echipă, a preveni situațiile de conflict și a respecta opiniile semenilor săi.
- Competențe de a manifesta o poziție activă civică, solidaritate și coeziune socială pentru o societate nondiscriminatorie.
- Competențe de a acționa în diferite situații de viață în baza normelor și valorilor moral-spirituale.

Competențe de autocunoaștere și autorealizare

- Competențe de gândire critică asupra activității sale, în scopul autodezvoltării continue și autorealizării personale.
- Competențe de a-și asuma responsabilități pentru un mod sănătos de viață.
- Competențe de a se adapta la condiții și situații noi.

Competențe culturale, interculturale (de a recepta și de a crea valori)

- Competențe de a se orienta în valorile culturii naționale și ale culturilor altor etnii, în scopul aplicării lor creative și autorealizării personale.
- Competențe de toleranță în receptarea valorilor interculturale.

Competențe antreprenoriale

- Competențe de a stăpîni cunoștințe și abilități de antreprenoriat în condițiile economiei de piață, în scopul autorealizării în domeniul antreprenorial.
- Competențe de a-și alege conștient viitoarea arie de activitate profesională.

IV. COMPETENȚE SPECIFICE FORMATE/DEZVOLTATE PRIN *LITERATURA UNIVERSALĂ* CA DISCIPLINĂ ȘCOLARĂ

1. Folosirea analizei tematice și structurale la receptarea textelor literare și metaliterare din literatura română și universală.	
1.1.	Folosirea unor strategii variate de lectură în vederea comprehensiunii și interpretării textului literar și/sau metaliterar
1.2.	Identificarea și analiza componentelor principale ale operei literare din perspectiva genului și a speciei literare
1.3.	Analizarea și sintetizarea informației asupra circulației temelor și a motivelor literare în context național și/sau universal

2. Comprehensiunea și interpretarea textelor literare/nonliterare de referință ale literaturii universale prin raportare la epocă, curent literar/cultural sau mișcare literară.	
2.1.	Identificarea și analiza trăsăturilor dominante ale unor curente sau mișcări literare/culturale
2.2.	Încadrarea operelor literare de referință într-un curent literar și/sau în contextul cultural în care acestea au fost create
2.3.	Interpretarea unor teme și motive aparținând unor estetici/modele literare diferite
2.4.	Stabilirea unor conexiuni între viziunile asupra lumii reflectate în texte literare aparținând diferitor curente/mișcări literare
2.5.	Compararea trăsăturilor esențiale ale unor opere literare reprezentative pentru varii spații literare/culturale
3. Încadrarea operei marilor scriitori români în context literar universal.	
3.1.	Identificarea unor conexiuni motivate între literatura română și literaturile altor popoare
3.2.	Interpretarea unor opere literare din literatura universală și literatura română în vederea formulării unor judecăți personale asupra lumii și a problemelor fundamentale ale ființei umane
3.3.	Compararea evoluției mișcărilor/curentelor din literatura română cu mișcări/curente din literatura universală
4. Dezvoltarea comunicării orale și scrise.	
4.1.	Aplicarea unor strategii de comunicare orală și/sau scrisă în vederea interpretării și/sau analizei textului literar/metaliterar
4.2.	Aplicarea unor tehnici de elaborare a diverselor tipuri de compoziții
4.3.	Exprimarea orală și/sau în scris a opiniilor personale asupra unor texte literare și nonliterare

V. REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A UNITĂȚILOR DE CONȚINUT ȘI A UNITĂȚILOR DE TIMP PE CLASE

Clasa a X-a

Unități de conținut dominante/integratoare	Texte recomandate	Nr. orientativ de ore
I. Mitologia Preliminarii. Conceptul de <i>literatură universală. Mit, mitologie, sistemele mitologice fundamentale.</i> Mitul și literatura cultă. Mitul lui Orfeu în poezia lui R.M. Rilke, Șt. Aug. Doi-naș etc.	<ul style="list-style-type: none"> • Mituri ale Egiptului antic, miturile greco-romane • Homer, <i>Iliada</i> (mitul calului troian) • Homer, <i>Odiseea</i> (mitul Penelopei) • Platon, <i>Republica</i> (mitul peșterii), <i>Banchetul</i> (mitul androginului) • Eshil, <i>Prometeu înlanțuit</i> 	4
II. Literatura popoarelor orientale Privire de ansamblu. • Literatura sumero-babiloniană. • Literatura egipteană. Înțelegerea povestirii. Poezia. • Literatura ebraică. Concepția de <i>psalm</i> . Varietatea tematică și stilistică a psalmilor. Lirica de dragoste. • Literatura indiană. • Literatura chineză. Unitatea tematică și de sensibilitate a literaturii popoarelor orientale și instituirea ideii de tradiție literară.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Epopoea lui Gilgames</i> • <i>Înțele către Soare</i> • <i>Cîntecul harpistului din mormîntul regelui Antef, Nemuritorii scribi de aliadată, Puterea iubirii, Cartea morților</i> (Declarație de nevinovăție făcută în fața celor 42 de zei) • <i>Psalmii lui David</i> • <i>Cîntarea Cîntărilor</i> • <i>Mahabharata</i> • <i>Ramayana</i> • <i>Sakuntala</i> • <i>Cartea cîntecelor</i> 	4

<p>III. Antichitatea Antichitatea greco-romană și sursele civilizației europene.</p> <p>Miturile și originile literaturii culte. Poemul. Tragedia. Comedia.</p> <p>Apariția liricii. <i>Elegia</i> și <i>oda erotică</i>. Strofa <i>saftică</i>. Sătura și spiritul satiric. Epistola.</p> <p>IV. Evul Mediu Contextul istoric. Privire de ansamblu asupra literaturii medievale.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Conceptul de <i>poem eroic</i>. • Poezia trubadurilor și reinventarea poeziei lirice. Proliferarea poeziei cu formă fixă. • Diversificarea speciilor poeziei lirice: <i>canțona</i>, <i>sonetul</i>, <i>rondoul</i> etc. • <i>Romanul cavaleresc</i>. 	<p>5</p> <ul style="list-style-type: none"> • Epopoea: Homer, <i>Iliada</i>, <i>Odissea</i>; Publius Vergilius Maro, <i>Eneidă</i>; Longos, <i>Dafnis și Cloe</i>. • Dramaturgia: Sofocle, <i>Oedip rege</i>; Euripide, <i>Medeea</i>; Aristofan, <i>Păsările</i>, <i>Pacea</i>; Plautus, <i>Soldatul fanfaron</i>, <i>Ulcica</i> etc. • Lirica: Pindar, <i>Oda I (Lui Hieron din Etna)</i> și <i>Oda VII (Lui Diahoros din Rodes)</i>; Horațiu, <i>Oda IX (Lui Tialiarh, Cartea I)</i>, <i>Oda XIV (Către Postumus, Cartea II)</i>; Tibul, <i>Elegia I</i> din Cartea I; Ovidiu, <i>Elegia I</i> și <i>Elegia IX</i> (din Amorusi, Cartea I); Horațiu, <i>Sătura I</i> (Cartea I), <i>Sătura V</i> (Cartea II); Horațiu, <i>Epistolă către Pisoni</i>; Ovidiu, <i>Penelope către Ulise (Epistola I din Heroide)</i>, <i>Medeea către Iason (Epistola XII din Heroide)</i>, <i>Scrisoarea V Către Maximus (Cartea I, Pontice)</i>, <i>Scrisoarea VIII Către Severus (Cartea I, Pontice)</i> etc. • Poemul eroic: Beowulf, <i>Cîntecul Nibelungilor</i>, <i>Cîntecul Cidului</i>, <i>Cîntecul lui Roland</i>, <i>Cîntec despre oastea lui Igor</i>. • Lirica: François Villon, <i>Balada doamnelor de aliădată</i>, <i>Balada spînzuraților</i>; • Maria Franceza, <i>Despre caprișii</i>; • Epica: Chrétien de Troyes, <i>Erec și Enida</i>, <i>Lancelot sau Cavalerul din căruță</i>, <i>Yvain sau Cavalerul Leului</i>. Wolfram von Eschenbach, <i>Parzifal</i>. • Dante Alighieri, <i>Divina Comedie</i>.
<p>V. Renașterea Contextul istoric. Laicizarea vieții culturale și afirmarea libertății de creație. <i>Umanismul</i> și redescoperirea surselelor greco-latine ale spiritualității europene. <i>Povestirea în ramă</i>, <i>alegoria</i> și <i>parodia</i>. <i>Teatrul renascentist</i>. <i>Eseul</i>.</p>	<p>5</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lirica: Francesco Petrarca, <i>Canționierul</i> (LXI, CXXXIV, CXXXVIII). Michelangelo Buonarroti, <i>Rime</i> (239, 285). William Shakespeare, <i>Sonete</i> (LV, LXVI, CXVI). Pierre de Ronsard, <i>Elegie lui Renny Belleau</i>, <i>excelent poet francez, Pentru Cassandra, Pentru Maria</i>. • Poemul: Torquato Tasso, <i>Ierusalimul eliberat</i>; Luiz de Camões, <i>Lusiada</i>. • Romanul: François Rabelais, <i>Gargantua și Pantagruel</i>; Miguel de Cervantes Saavedra, <i>Iscusitul hidalgo Don Quijote de la Mancha</i>; Giovanni Boccaccio, <i>Decameronul</i>. • Dramaturgia: Lope Felix de Vega Carpio, <i>Cîntec grațianului</i>; Calderon de la Barca, <i>Viața este vis</i>; William Shakespeare, <i>Hamlet</i>, <i>Regele Lear</i>, <i>Macbeth</i>, <i>Othello</i>, <i>Imblinzirea scorpiei</i>, <i>Visul unei nopți de vară</i>. • Eseul: Michel Eyquem de Montaigne, <i>Eseuri</i>; Thomas Morus, <i>Utopia</i>. Niccolò Machiavelli, <i>Principiele</i>. Erasim din Rotterdam, <i>Laudă nebunie</i>.

<p>VI. Clasicismul Contextul istoric. Dezvoltarea științei. Conceptul de <i>clasicism</i>. <i>Clasicismul</i> și <i>barocul</i>. Trăsăturile barocului. Poezia manieristă. Poezia cu formă fixă (tankă, hayku) și spiritul clasic nipon.</p>	<p>6</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lirica: Luis de Góngora y Argote, <i>Sonete</i> (17, 21, 25), <i>Marea, Fluviul, Castelul</i>; Giambattista Marino, <i>Narcis</i>, <i>Figură de dans</i>, <i>Portretul meu</i>, <i>A ului</i>; Andreas Gryphius, <i>Către lume</i>, <i>Deșertăciunea lumii</i>, <i>Vanitatea celor păcîmîteși</i>; Matsuo Bashō, <i>Poizhita...</i>, <i>Tirziu, Rătusca...</i> • Epica: Doanna de La Fayette, <i>Printesa de Clèves</i>; René Descartes, <i>Tratatul despre pasiunile sufletului</i>; Blaise Pascal, <i>Cugetările</i>; La Bruyère, <i>Caracterele</i> (cap. VIII, <i>Despre curte</i>, cap. IX, <i>Despre cei mari</i>). • Dramaturgia: Jean Racine, <i>Andromaca</i>, <i>Iphigenia</i>, <i>Fedra</i>; Pierre Corneille, <i>Cidul</i>, <i>Horațiu</i>; Jean-Baptiste Molière, <i>Avarul</i>, <i>Tartuffe</i>, <i>Burghezul gentilom</i>. • Eseul/textul teoretic: Alexander Pope, <i>Eseu despre om</i>; Nicolas Boileau-Despréaux, <i>Arta poetică</i>.
<p>VII. Iluminismul Contextul istoric și ideologic. Iluminismul și filozofia „dreptului natural”. „Enciclopedia”. Conceptul de <i>literatură iluministă</i>.</p>	<p>6</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lirica: Thomas Gray, <i>Elegie scrisă într-un tîmîrim de țară</i>; Robert Burns, <i>Un roșu trandafir</i>, <i>Lu-bita marinariului</i>, <i>Ceștorii veseli</i>; Johann Wolfgang von Goethe, <i>Sonete</i> (Natura și arta), <i>Trilogia pasiunii</i> (<i>Lui Werther</i>, <i>Elegie</i>, <i>Împăcarea</i>); Friedrich von Schiller, <i>Cîntecul clopotului</i>, <i>Către bucurie</i>; Gottfried August Bürger, <i>Lenore</i>. • Epica: Charles-Louis de Montesquieu, <i>Scrisori persane</i>; Denis Diderot, <i>Nepotul lui Rameau</i>; Jean-Jacques Rousseau, <i>Julia sau Noua Eloiză</i>; Daniel Defoe, <i>Viața și nemiapomenitele aventuri ale lui Robinson Crusoe</i>; Jonathan Swift, <i>Călătoriile lui Gulliver în mai multe țări depărtate ale lumii</i>; Henry Fielding, <i>Tom Jones</i>; Johann Wolfgang von Goethe, <i>Suferințele tânărului Werther</i>; Voltaire, <i>Candida sau optimismul</i>. • Dramaturgia: Pierre Augustin Caron de Beaumarchais, <i>Bărbierul din Sevilla</i>, <i>Nunta lui Figaro</i>; Carlo Goldoni, <i>Văduva isteată</i>; Gotthold Ephraim Lessing, <i>Nathan înțeleptul</i>, <i>Emilia Galotti</i>; Friedrich von Schiller, <i>Hojiți</i>, <i>Intriță și iubire</i>, <i>Don Carlos</i>. • Confesiuani, memorialistică: Jean-Jacques Rousseau, <i>Confesiuni</i>; Johann Wolfgang von Goethe, <i>Poezie și adevăr</i>. • Texte teoretice: Gotthold Ephraim Lessing, <i>Laocoon sau despre limitele picturii și poeziei</i>, <i>Dramaturgia din Hamburg</i>; Friedrich von Schiller, <i>Scrisori asupra educației estetice a omului</i>.

Clasa a XI-a

<p>Unitățile de conținut dominante/integratoare</p>	<p>Nr. orientativ de ore</p> <p>8</p>
<p>I. Romantismul Contextul istoric. Conceptul de <i>romantism</i>. Atitudinea anticlasică. Romantismul și trecutul. Romantismul și folclorul. Eul romantic.</p>	<p>Texte recomandate</p> <p>Lirica:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Meditația: Victor Hugo, <i>Istoria</i>, <i>Cuvinte pe dună</i>, <i>Extaz</i>. • Elegia: Alfonse de Lamartine, <i>Lacul</i>; Alfred de Musset, <i>Nopțile</i>; Adam Mickiewicz, <i>Către D.D.</i>; Heinrich Heine, <i>Lazăr</i>; Aleksandr Serghievici Pușkin, <i>La mormîntul lui Anacreon</i>. • Pastelul (poezia peisagistică): Heinrich Heine, <i>Marea Nordului</i>; Nicolaus Lenau, <i>Cîntecele tresierii</i>; Sandor Petöfi, <i>Tisa</i>.

<p><i>Ironia romantică. Tragicomedie Biedermeier. Romanul istoric. Satira.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Oda: Victor Hugo, <i>Poporului</i>; John Keats, <i>Odă la o urnă grecească</i>; Adam Mickiewicz, <i>Oda tinereții</i>. • Balada: Nicolaus Lenau, <i>Cei trei</i>; Adam Mickiewicz, <i>La pînă</i>, <i>Budrys și fiii săi</i>; Heinrich Heine, <i>Loreley</i>; Samuel Taylor Coleridge, <i>Balada bătrînului marinar</i>. • Epistolă: Sandor Petöfi, <i>Către poezii veacului XIX</i>. • Satira: Victor Hugo, <i>Pedepselă</i>. • Imnul: Alfons de Lamartine, <i>Imn dimineții</i>; Novalis, <i>Imnuri către noapte</i>; Sandor Petöfi, <i>Italia</i>; Charles Baudelaire, <i>Imn frumuseții</i>. <p>Epica:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poemul romantic: Heinrich Heine, <i>Atta Troll</i>, <i>Germania. O poveste de iarnă</i>; Adam Mickiewicz, <i>Grajina</i>; Mihail Iurievici Lermontov, <i>Demonul</i>; George Gordon Byron, <i>Pelerinajul lui Childe Harold</i>; Alfred de Vigny, <i>Eloa</i>; Alfons de Lamartine, <i>Căderea ingerului</i>; Edgar Allan Poe, <i>Corbul</i>; Henry Longfellow, <i>Cîntec despre Hayawatta</i>; Victor Hugo, <i>Legenda secolelor</i>; Alfred de Musset, <i>Rolla</i>. • Romanul: Walter Scott, <i>Ivanhoe</i>; Victor Hugo, <i>Catedrala Maicii Domnului din Paris</i>; Novalis, <i>Heinrich von Ofterdingen</i>; Mihail Iurievici Lermontov, <i>Un erou al timpului nostru</i>. • Proza scurtă: Ernst Theodor Amadeus Hoffmann, <i>Urciorul de aur</i> (poveste). • Dramaturgia: Alessandro Manzoni, <i>Adelchi</i>; Alexandre Dumas, <i>Henric al III-lea</i>; Alfred-Victor de Vigny, <i>Chatterton</i>; Alfred de Musset, <i>Lorenzaccio</i>; Victor Hugo, <i>Hernani</i>, <i>Roy Blas</i>, <i>Marie Tudor</i>; Aleksandr Sergheevici Pușkin, <i>Boris Godunov</i>; Percy Bysshe Shelley, <i>Prometeu descătusat</i> (poem dramatic). • Texte teoretice: Alessandro Manzoni, <i>Prefață la Contele de Carmagnola</i>; Victor Hugo, <i>Prefață la Cromwell</i>; Heinrich Heine, <i>Școala romantică</i>; Théophile Gautier, <i>Istoria romanismului</i>. 	2
<p>II. Parnasianismul Climatul spiritual al epocii. Théophile Gautier și teoria »artă pentru artă». Parnasianismul și reacția împotriva subiectivismului romantic. Supremăția poeziei în cadrul curentului parnasian.</p>	<p>Lirica: Théophile Gautier, <i>Artă, Carmen</i>; Charles Baudelaire, <i>Pisica găndului, frumoașă</i>, [<i>Înveșnîntă-tă-n vîluri...</i>]; Leconte de Lisle, <i>Elefanții</i>; José Maria de Hérédia, <i>Michelangelo</i>; Stefan George, <i>Infantul, Algalal (Imperiul subteran)</i>; Stéphane Mallarmé, <i>Irodriada, După-amiaza unui faun</i> (elogiu), <i>Evantai</i>; Paul Valéry, <i>Poezie, Orfeu, Nașterea lui Venus, În pădurea adormită, Dansatoarele ideale, Rodiile</i>; Rubén Darío, <i>Simfonie în gri major, Eu urmăresc o formă</i>.</p>	2
<p>III. Realismul Contextul estetic, filozofic și științific al apariției realismului. Realismul și roman</p>	<p>Epica:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Romanul: Stendhal, <i>Roșu și negru</i>; Honoré de Balzac, <i>Taica Goriot, Eugénie Grandet, Gobseck</i>; George Sand, <i>Indiana</i>; Gustave Flaubert, <i>Doamna Bovary</i>; Charles Dickens, <i>Marile speranțe</i>; Charlotte Brontë, <i>Jane Eyre</i>; William Makepeace Thackeray, <i>Bilciul deșertăciunilor</i>; 	

<p>tismul. Conceptul de realism. Mimesisul și trăsăturile realismului. Schița, nuvela și povestirea. Supremăția romanului. Drama realistă.</p>	<p>Nicolai Vasilievici Gogol, <i>Suflete moarte</i>; Ivan Sergheevici Turgheniev, <i>Părinți și copii</i>; Ivan Aleksandrovici Goncarov, <i>Oblomor</i>; Lev Nicolaevici Tolstoi, <i>Război și pace, Ana Karenina, Învieirea</i>; Fiodor Mihailovici Dostoevski, <i>Crimă și pedeapsă, Idiotul, Frații Karamazov</i>.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Proza scurtă: Prosper Mérimée, <i>Mateo Falcone, Carmen</i>; Nicolai Vasilievici Gogol, <i>Mantaua</i>; Ivan Sergheevici Turgheniev, <i>Însemnările unui vîntător</i> (la alegere); Anton Pavlovici Cehov, <i>Salomon nr. 6, Șepca, Duelul, Kaștanka</i>; Lev Nicolaevici Tolstoi, <i>Povestiri din Sevastopol</i> (la alegere). <p>Dramaturgia: Nicolai Vasilievici Gogol, <i>Revizorul</i>; Henrik Ibsen, <i>O casă cu păpuși</i>; George Bernard Shaw, <i>Pignalton, Profesiunea doamnei Warren</i>; Anton Pavlovici Cehov, <i>Pescărușul, Livada cu vișini</i>.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Texte teoretice: Honoré de Balzac, <i>Prefață la Comedia umană</i>; Studiu despre Beylle; Jules Champfleury, <i>Realismul</i> (1857). 	10
<p>IV. Naturalismul Contextul literar-artistic. Conceptul de naturalism. Realismul și naturalismul.</p>	<p>Epica:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Romanul: Edmond și Jules de Goncourt, <i>Germine Lacerteux</i>; Emile Zola, <i>Germinal</i>; Guy de Maupassant, <i>Bel-Ami</i>. Alphonse Daudet, <i>Nababul</i>; Theodore Dreiser, <i>O tragedie americană</i>; Erskine Caldwell, <i>Drumul tutunului</i>; John Steinbeck, <i>Fruitele mîinii</i>. • Proza scurtă: Guy de Maupassant, <i>Bulgăre de seu</i>. • Dramaturgia: Gerhart Hauptmann, <i>Îesătorii</i>; Johan August Strindberg, <i>Domnișoara Iulia</i>; Henry Becque, <i>Corbii, Pariziana</i>. 	2
<p>V. Modernismul și avangarda 1. Simbolismul și începuturile modernității literare Simbolismul și conceptul modern de poezie. Sugestia. Simbolul, corespondențele, muzicalitatea, proiecția diafană. Versul liber.</p> <p>2. Avangarda și poezia manifestelor <i>Futurismul</i> și ideea de modernitate. <i>Dadaismul</i> și hazardul (ca principiu de creație). <i>Suprarealismul</i>,</p>	<p>1. Simbolismul și începuturile modernității literare Lirica: Charles Baudelaire, <i>Legături tainice, Spleen</i> (I, III), <i>Un hoit</i>; Paul Verlaine, <i>Cîntec de toamnă, În mine curge-un plîns</i>; Arthur Rimbaud, <i>Vocale, Corabia beață, Iluminările</i>; Stéphane Mallarmé, <i>Mormînt, Evantaiul, Sufletul tot rezumat</i>; Paul Valéry, <i>Cimitirul marin, Auroră, Tînră Parcă, Ami privit</i>; Stefan George, <i>Ci vino, parcul nu e mort...</i>, <i>Pășind domol...</i>, <i>Cîndva cu tine...</i>, <i>Drum la răscruce...</i>; César Vallejo, <i>Heralzii negri, Nevroză anxioasă, Noapte de Crăciun</i>.</p> <p>2. Texte teoretice: Jean Moréas, <i>Simbolismul</i>.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Futurismul: Filippo Tommaso Marinetti, <i>Fundarea și manifestul futurismului</i>. Poeme: <i>Automobilului de curse, Bombardament</i>. • Dadaismul: Tristan Tzara, <i>Manifestul Dada 1918, Manifest despre amorul slab și amorul amar</i>. • Suprarealismul: André Breton, <i>Primul manifest al suprarealismului</i> (1920); Poeme: <i>Cinci vise</i>, Paul Eluard, <i>Îndrăgostita, Nu sînt singur</i>; Philippe Soupault, <i>Orizont, Odă Londrei</i>. • Expresionismul: Georg Trakl, <i>De profundis, Metamorfoza răului</i>; Gottfried Benn, <i>Cîntărețul, Celule orfice</i>; Franz Werfel, <i>Chemare la revoluție, Palavrăgii războiului</i>. 	

interpretarea viselor și „dicteul automat”. <i>Expresionismul</i> ca artă paroxistică.	<p>3. Alte ipostaze ale poeziei moderne</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rainer Maria Rilke, <i>Cîntec de dragoste, Orfeu, Euridice, Hermes, Torsul arhaic al lui Apollo, Elegii dnuineze</i> (Elegia a cincea, Elegia a șasea); Ezra Pound, <i>Doria, Într-o stație de metrou, Alba, Înfiltrierea, O fată</i>; Fernando Pessoa, <i>Autopsihografie, Cele două castele, Tutungeria</i> (fragment final, Alvaro de Campos), <i>Paznicul turnelor, IX</i> (Alberto Caeiro), <i>Ode</i> (Ricardo Reis); Thomas Stearns Eliot, <i>Tărîm pustiu</i>; Eugenio Montale, <i>Lămîii, Să nu ne ceri cuvîntul, Palid și absorbit</i>; Federico Garcia Lorca, <i>Bocet pentru Ignacio Sánchez Mejias</i>; Jorge Luis Borges, <i>Întemeierea mitică a orașului Buenos Aires, Luna, Baltazar Cracian, Stirpea Borges; Ana Ahmatova, O toamnă plînsă ca o văduvă subțire, Secetele meseriei, Apărătorii lui Stalin.</i> <p>4. Proza modernă</p> <p>Romanul:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Romanul-frescă: Thomas Mann, <i>Casa Buddenbrook</i>; John Galsworthy, <i>Forsythe Saga (Proprietarul)</i>; Roger Martin du Gard, <i>Familia Thibault (Caietul cenușiu)</i>; Mihail Aleksandrovici Șolohov, <i>Donul liniștit</i>; William Faulkner, <i>Casa cu coloane.</i> • Romanul estetizant: Marcel Proust, <i>În căutarea timpului pierdut (Swan)</i>; James Joyce, <i>Ulis</i>; Robert Musil, <i>Omul fără însușiri</i>; Virginia Woolf, <i>Doamna Dalloway</i>; André Gide, <i>Falsificatorii de bani</i>; Alain Robbe-Grillet, <i>Gumele.</i> • Existențialismul și literatura absurdului: Franz Kafka, <i>Procesul, Castelul</i>; Jean-Paul Sartre, <i>Greața</i>; Albert Camus, <i>Străinul</i>; Samuel Beckett, <i>Molloy.</i> • Romanul condiției umane: André Malraux, <i>Condiția umană</i>; Dino Buzzati, <i>Deșertul tătarilor</i>; Albert Camus, <i>Ciuma</i>; Ernest Hemingway, <i>Bătrînul și marea</i>; Ernesto Sabato, <i>Despre eroi și morminte.</i> • Romanul-parabolă: George Orwell, 1984; Hermann Hesse, <i>Jocul cu măgele de sticlă</i>; Günther Grass, <i>Toba de tinichea.</i> <p>Proza scurtă: Franz Kafka, <i>Verdictul, Metamorfoza, La galerie, În fața legii, Colonia penitenciară</i>; Thomas Mann, <i>Tonio Kröger, Mario și vrăjitorul, Voinea de fericire</i>; André Gide, <i>Paludes, Tezeu</i>; William Faulkner, <i>Ursul</i>; Virginia Woolf, <i>Moartea moliei.</i></p> <p>5. Teatrul modern</p> <p>Deconvenționalizarea și re-convenționalizarea discursului dramatic. Teatrul în epoca cinematografiei.</p> <p>Decorativitate magico-fantastică și atemporalitate. Dimensiunea onirică. <i>Teatrul epic. Farsa tragică.</i> Ironia și parodia. Tehnici și procedee ale teatrului modern.</p>
--	---

	<p>Texte teoretice: Hugo Friedrich, <i>Structura liricii moderne</i>; Gheorghe Crăciun, <i>Aisbergul poeziei moderne</i>; Roland Barthes, <i>Gradul zero al scriiturii.</i></p> <p>Lirica: Allen Ginsberg, <i>Floarea-Soarelui Sutra, Sinele meu trist</i>; John Ashbery, <i>Riuri și munți</i>; Alice Notley, <i>Iubite continent întunecat, Cînd eram vie.</i></p> <p>Epica:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Romanul: John Barth, <i>Varieteu pe apă</i>; Gabriel Garcia Marquez, <i>Un veac de singurătate</i>; Umberto Eco, <i>Numele trandafirului</i>; Thomas Pynchon, <i>V. Malcolm Bradbury, Un om al istoriei</i>; Peter Handke, <i>Frica portarului la 11 metri.</i> • Proza scurtă: Jorge Luis Borges, <i>Pierre Menard, autorul lui Don Quijote, Biblioteca Babel, Tema trădătorului și eroului, Trei versiuni ale lui Iuda.</i> <p>Dramaturgia: Tom Stoppard, <i>Rosencrantz și Guildenstern sînt morți</i>; Patrik Süskind, <i>Contrabasul</i>; Marin Sorescu, <i>Văruș Shakespear</i>; Robert Lepage, <i>Trilogia dragonilor</i>; Grigori Gorin, <i>Casa pe care a construit-o Swift</i>; Matei Vișniec, <i>Mașinăria Cehov.</i></p> <p>Esul: Francis Fukuyama, <i>Sfîrșitul istoriei</i>; Jean Baudrillard, <i>Strategiile fatale (Obezul).</i></p> <p>Texte teoretice: Umberto Eco, <i>Opera deschisă, Limitele interpretării</i>; Linda Hutcheon, <i>Poetica postmodernismului.</i></p>	5
VI. Postmodernismul Conceptul de postmodernism. Ironia și ludicul.		

Clasa a XII-a		
Texte recomandate		
Unități de conținut dominante/Integratoare		Nr. orientativ de ore
I. Copilărie, adolescență, tinerețe	<p>Lirica: Arthur Rimbaud, <i>Senzație</i>; Guillaume Apollinaire, [O, tinerețea mea]; Raymond Queneau, [Autobiografi-că]; Robert Frost, <i>Te stinge, stinge-te...</i>; Umberto Saba, <i>Fuga a șasea</i> (pe 3 voci); Silvia Plath, <i>Cîntec de dimineață.</i></p> <p>Epica:</p> <p>Romanul: Edmondo de Amicis, <i>Cuore (Inimă de copil)</i>; Charles Dickens, <i>Oliver Twist</i>; Lev Nicolaevici Tolstoi, <i>Copilăria, Adolescența, Tinerețea</i>; Maksim Gorki, <i>Copilăria, La stăpîn, Universitățile mele</i>; Mark Twain, <i>Prinț și cerșetor</i>; Alain Fournier, <i>Căderea pierdută</i>; Jerome David Salinger, <i>La un pas de prăpastie</i>; Robert Musil, <i>Răiăcirile elevului Törles</i>; Simone de Beauvoir, <i>Amintrile unei fete cuminți</i>; Gaétan Soucy, <i>Fetița care iubea prea mult chibriturile</i>; Bernardo Atxaga, <i>Memoriile văcuței MU</i>; Richard Bach, <i>Pescărușul Jonathan Livingston.</i></p> <p>Proza scurtă: Frații Grimm, <i>Frumoasa adormită</i>; Thomas Mann, <i>Dezordine și suferință timpurie</i>; J. M. G. le Clézio, <i>Primăvară și alte anotimpuri (Primăvară).</i></p> <p>Dramaturgia: William Shakespeare, <i>Romeo și Julieta.</i></p>	6

II. Aventură și călătorie	<p>Lirica: Samuel Taylor Coleridge, <i>Povestea bătrînului marinar</i>; Arthur Rimbaud, <i>Corabia beată</i>; Thomas Stearns Eliot, <i>Călătoria crailor</i>.</p> <p>Epica:</p> <p>Romanul: Robert Louis Stevenson, <i>Comoara din insulă</i>; Lewis Carroll, <i>Alice în Țara Minunilor</i>; Jonathan Swift, <i>Călătoriile lui Samuel Gulliver în mai multe țări ale lumii</i>; Daniel Defoe, <i>Viața și ciudatele aventuri ale lui Robinson Crusoe, marinar, scrisă de el însuși</i>; Jules Verne, <i>Copiii căpitanului Grant, Călătorie spre centrul Pământului, Insula misterioasă, Douăzeci de mii de leghe sub mări</i>; Mark Twain, <i>Aventurile lui Tom Sawyer</i>; Antoine de Saint-Exupéry, <i>Micul prinț</i>; Joseph Rudyard Kipling, <i>Cartea junglei, A doua carte a junglei</i>; Selma Lagerlöf, <i>Minuna-ta călătorie a lui Nils Holgersson prin Suedia</i>; Jean-Pierre David, <i>Întoarcerea micului prinț</i>; J. K. Rowling, <i>Harry Potter și piatra filosofală, Harry Potter și Camera Secretelor, Harry Potter și prizonierul din Azkaban, Harry Potter și Cupa de Foc, Harry Potter și Ordinelor Phoenixului, Harry Potter și prințul Semipur, Rui Zînc, Cititorul din peșteră</i>; Andrezej Stasiuk, <i>Călătorind spre Babadağ</i>.</p> <p>Proza scurtă: Jack London, <i>Dragoste de viață</i>.</p>	6
III. Arta iubirii	<p>Lirica: Cîntarea Cîntărilor (din Vechiul Testament); <i>Legenda lui Nala și a frumoasei Damayanti</i> (din <i>Mahabharata</i>); Ovidiu, <i>Arta iubirii</i> (Cartea I); Li Tai-Pe, <i>Improvisație, Strigătul corbilor</i>; Dante Alighieri, <i>Rime pentru Donna Pietra</i> (I); Francesco Petrarca, <i>Sonete, III (Era-n ziua cînd soarele culoarea...)</i>; XII (<i>Și dacă viața mea va fi-n frămînt...)</i>; Aleksandr Sergheevici Pușkin, <i>Către A.K., Porunca a zecui</i>; Elisabeth Browning, <i>Sonetul XLIII</i>; Gabriela Mistral, <i>Rușine</i>; Pablo Neruda, <i>Poemul V</i>; Paul Eluard, <i>Îndrăgostit</i>; Jacques Prévert, <i>Pentru tine dragostea mea</i>; Robert Frost, <i>Două ființe privesc două ființe</i>; Ana Ahmatova, <i>Amintire, Amintire</i>; Octavio Paz, <i>Îndrăgostiții</i>.</p> <p>Epica:</p> <p>Romanul: Johann Wolfgang von Goethe, <i>Suferințele tînărului Werther</i>; Gustave Flaubert, <i>Doamna Bovary</i>; Lev Nicolaevici Tolstoi, <i>Ana Karenina, Sonata Kreutzer</i>; Albert Cohen, <i>Cartea mamei</i>; Maitreyi, <i>Dragostea nu moare</i>; Tracy Chevalier, <i>Fata cu cerce de perlă</i>; Nicole Krauss, <i>Istoria iubirii</i>.</p> <p>Dramaturgia: Euripide, <i>Medeea</i>; Lope Felix de Vega Carpio, <i>Cinele grădinarului</i>; William Shakespeare, <i>Antoniou și Cleopatra</i>.</p> <p>Esul: Stendhal, <i>Despre iubire</i>; Denis de Rougemont, <i>Iubirea și Occidentul</i>.</p>	5
IV. Război și pace	<p>Lirica: Heinrich Heine, <i>Walkiriile</i>; Guillaume Apollinaire, <i>Frumoasa roșcată</i>; Konstantinos Kavafis, <i>În așteptarea barbarilor</i>; Paul Celan, <i>Fugă macabră</i>; Hans Magnus Enzensberger, <i>Ultima vrere</i>.</p> <p>Epica: Homer, <i>Iliada</i>; Lev Nicolaevici Tolstoi, <i>Război și pace</i>; Henryk Sienkiewicz, <i>Cruciatații, Pan Wolodyjowski</i>; Erich Maria Remarque, <i>Pe frontul de vest nimic nou</i>; Ernest Hemingway, <i>Adio, arme!</i>, <i>Fiesta</i>; Jaroslav Hašek, <i>Peripețiile bra-vului soldat Svejk</i>; Mihail Aleksandrovici Șolohov, <i>Domul liniștit</i>; Louis Ferdinand Céline, <i>Călătorie la capătul nopții</i>; Ismail Kadaré, <i>Generalul armatei moarte</i>; Mario Vargas Llosa, <i>Războiul sfinștitului lumii</i>; Günter Grass, <i>În mers de răc</i>.</p>	7

V. Condiția umană	<p>Dramaturgia: Eschil, <i>Perșii</i>; Bertolt Brecht, <i>Mütter Courage și copiii ei</i>; Friedrich Dürrenmat, <i>Fizicienii</i>.</p> <p>Esul, publicistica: Svetlana Aleksievici, <i>Războiul n-are față de femeie</i>.</p>	5
VI. Timpul eului	<p>Lirica: Walt Whitman, <i>Cîntec despre mine</i> (fragmente: 1,3, 49, 50); Arthur Rimbaud, <i>Un răstimp în infern</i>; Aleksandr Ser-gheevici Pușkin, <i>Către Ovidiu</i>; Silvia Plath, <i>Manechinele mîncăneneze, Margine</i>; Frank O'Hara, <i>Odă morții accident-tale</i>.</p> <p>Epica:</p> <p>Romanul: André Malraux, <i>Condiția umană</i>; Dino Buzzati, <i>Deșertul tătarilor</i>; Albert Camus, <i>Ciuma</i>; Ernest Heming-way, <i>Bătrînul și marea</i>; Kobo Abe, <i>Femeia nisipurilor</i>; Guiseppe di Lampedusa, <i>Ghepardul</i>; Andrei Makine, <i>Testamen-tul francez</i>.</p> <p>Dramaturgia: Eugen Ionesco, <i>Regele moare, Rinocerții</i>; Samuel Beckett, <i>Așteptîndu-l pe Godot</i>; Arthur Adamov, <i>Invazia</i>.</p> <p>Esul: Albert Camus, <i>Mitul lui Sisif</i>.</p>	5

VI. SUBCOMPETENTE FORMATE/DEZVOLTATE PRIN LITERATURA UNIVERSALĂ CA DISCIPLINĂ ȘCOLARĂ, UNITĂȚI DE CONȚINUT, ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE ȘI EVALUARE

Clasa a X-a

Subcompetențe	Unități de conținut	Activități de învățare și evaluare
<p>1.1. Folosirea unor strategii variate de lectură în vederea comprehensiunii și interpretării textului literar și/sau metaliterar.</p> <p>1.2. Identificarea și analiza componentelor principale ale operei literare din perspectiva genului și a speciei literare.</p> <p>2.3. Interpretarea unor teme și motive aparținând unor estetici/modele culturale diferite.</p> <p>3.1. Identificarea unor conexiuni motivate între literatura română și literaturile altor popoare.</p> <p>4.3. Exprimarea orală și/sau în scris a opiniilor asupra unor texte literare și nonliterare.</p> <p><i>Valori și atitudini:</i> Formarea unor reprezentări culturale coerente asupra dezvoltării literaturii române în raport cu evoluția literaturii universale.</p>	<p>I. Mitologia</p> <p>Noțiuni-cheie: literatură universală, mit etiologic, cosmogonic, antropogonic, astral, solar și/sau lunar, totemic, calendaristic, eroic, escatologic, mitem, legendă mitică, mitologic, geneză, arhetip, cosmogonie, temă mitică, fabulosul/fantasticul, personaj mitologic, timp mitic, spațiu mitic, metamorfoză, degradare.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ghidul pentru învățare: un set de întrebări asupra unui text de istorie literară/critică literară, despre mit/mitologie) • Harta conceptuală: termenul literar de mit • Interpretarea a 2-3 mituri despre <i>facerea lumii</i> (sau o altă temă) • Dialogul imaginar dintre 2-3 personaje mitologice • Scrierea imaginativă: O antologie de legende (fiecare elev scrie câte un text) despre facerea/apariția peniței, călimarei, stiloului, pixului, tastaturii computerului (sau un alt subiect la alegere) • Caracterizarea personajelor mitologice (Dedal, Icar, Prometeu, Heraclie etc.) • Evaluarea finală: Eseu reflexiv
<p>1.1. Folosirea unor strategii variate de lectură în vederea comprehensiunii și interpretării textului literar și/sau metaliterar.</p> <p>1.2. Identificarea și analiza componentelor principale ale operei literare din perspectiva genului și a speciei literare.</p> <p>2.2. Încadrarea operelor literare de referință într-un curent literar și/sau în contextul cultural în care acestea au fost create.</p> <p>3.1. Interpretarea unor opere literare din literatura universală și literatura română în vederea for</p>	<p>II. Literatura popoarelor orientale</p> <p>Noțiuni-cheie: literaturi orientale, literatură sumero-babiloniană, literatură egipteană, literatură ebraică, literatură indiană, literatură chineză, epos/epopee, poem eroic, erou legendar, cronotop, eul liric, teme și motive literare, lirism, sensibilitate, imn, elegie, psalm, odă, gazel, povestire în ramă.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Asocierile libere • Planul de idei al unui fragment/text de istorie literară • SINELG pe un text/fragment de text de istorie literară • Rețeaua personajului/personajelor • Diagrama Venn • Comentariul literar (integral, secvențial) • Ciorchinele • Harta conceptuală: Epopeea

<p>mulării unor judecăți de valoare asupra lumii și a problemelor fundamentale ale ființei umane.</p> <p>4.2. Aplicarea unor tehnici de elaborare a diverselor tipuri de compoziții.</p> <p><i>Valori și atitudini:</i> Stimularea gândirii critice prin lectura operelor de referință ale literaturii universale/române în scopul autodezvoltării continue și al autorealizării personale.</p>	<p>III. Antichitatea</p> <p>Noțiuni-cheie: Antichitate greco-romană, literatură antică, literatură greacă, literatură latină, civilizație europeană, perioadă antică, poem homeric, tragedie greacă, comedie antică, <i>mimesis</i>, <i>catharsis</i>, epopee, elegie, odă, satiră, epistolă, legendă, personaj eroic, teatru antic, tragic, personaj tragic, destin tragic, dramă cu satiri, comic, personaj de comedie, monolog, dialog, cor, corifeu, epodă, diatribă, diatribă, poezie dramatică, epigramă, lirică paisagistică, lirică erotică, fabulă, roman antic, dialog.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Eseu structurat: caracterizarea personajului literar (de ex., Ghilgameș sau Enkidu din <i>Epopeea lui Ghilgameș</i>) • Evaluare: încercare de sinteză asupra universului tematic al literaturii orientale
<p>1.2. Identificarea și analiza componentelor principale ale operei literare din perspectiva genului și a speciei literare.</p> <p>2.3. Interpretarea unor teme și motive aparținând unor estetici/modelare diferite.</p> <p>2.5. Compararea trăsăturilor esențiale ale unor opere literare reprezentative pentru varii spații literare/culturale.</p> <p>3.1. Compararea evoluției mișcărilor/curenților din literatura română cu mișcări/curenți din literatura universală.</p> <p>4.3. Exprimarea orală și/sau în scris a opiniilor asupra unor texte literare și nonliterare.</p> <p><i>Valori și atitudini:</i> Cultivarea interesului pentru lectură și a gustului estetic în materie de literatură și artă (pictură, sculptură, teatru, muzică etc.).</p>	<p>IV. Evul Mediu</p> <p>Noțiuni-cheie: literatură medievală, poem eroic, poezia trubadurilor, poezie cu formă fixă (canțonă, sonet, rondou etc.), truveri, minnesänger, baladă, poezie lirico-epică (lais), roman cavaleresc, teme și motive literare, literatură religioasă, literatură populară, laicare,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Graffiti: caracteristicile literaturii antice • Aplicarea algoritmilor de analiză a poeziei/poemului/tragediei/comediei/fabulei etc. • Rețeaua de personaje dintr-o tragedie/comedie • Exerciții de lectură expresivă (a unei ode/elegii/satire etc.) • Atelier de scriere: Cum caracterizăm un personaj tragic • Jurnalul cu dublă intrare • Rezumarea unui text dramatic • Ciorchinele • Jig-saw (pentru un text teoretic) • Evaluare finală: Caracterizarea unui personaj/Eseu structurat/Interpretarea unui text liric
<p>1.1. Folosirea unor strategii variate de lectură în vederea comprehensiunii și interpretării textului literar și/sau metaliterar.</p> <p>2.2. Încadrarea operelor literare de referință într-un curent literar și/sau în contextul cultural în care acestea au fost create.</p> <p>3.3. Compararea evoluției mișcărilor/curenților din literatura română cu mișcări/curenți din literatura universală.</p>	<p>poem eroic, poezia trubadurilor, poezie cu formă fixă (canțonă, sonet, rondou etc.), truveri, minnesänger, baladă, poezie lirico-epică (lais), roman cavaleresc, teme și motive literare, literatură religioasă, literatură populară, laicare,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • SINELG pe un text metaliterar • Graficul conceptual: caracteristicile laisului/poemului eroic/romanului cavaleresc etc. • Asocierile libere • Lectura pe niveluri • Comentariul literar (integral sau secvențial) • Atelier de scriere: Ce și cum scriem despre o baladă medievală

4.2. Aplicarea unor tehnici de elaborare a diverselor tipuri de compoziții. <i>Valori și atitudini:</i> Formarea unor reprezentări culturale coerente asupra dezvoltării literaturii române în raport cu evoluția literaturii universale.	epopee, lirică, lirică de dragoste, farsă, povestire în versuri.	<ul style="list-style-type: none"> • Caracterizarea unui personaj literar • Jurnalul dublu • Evaluarea capacității de interpretare (întregală sau secvențială) a textului literar
1.2. Identificarea și analiza componentelor principale ale operei literare din perspectiva genului și a speciei literare. 2.5. Compararea trăsăturilor esențiale ale unor opere literare reprezentative pentru varii spații literare/culturale. 3.1. Identificarea unor conexiuni motivate între literatura română și literaturile altor popoare. 4.2. Aplicarea unor tehnici de elaborare a diverselor tipuri de compoziții. <i>Valori și atitudini:</i> Cultivarea sensibilității prin receptarea operelor literare și de artă.	V. Renașterea Noțiuni-cheie: Renaștere, laicizare, Umanism, gen liric, sonet, povestire în ramă, alegorie, parodie, teatru renascentist, poem, roman, personaj, comedie, eseu, model clasic, epopee, roman fantastic, grotesc, imitație, comic, spirit critic, satiră, tragedie, tragic, tragism, personaj tragic, conflict, influență, drama istorică, personaj dramatic, dramatism, comedie, roman picaresc.	<ul style="list-style-type: none"> • Rezumarea unui text dramatic • Lectura personalizată • Comentariul literar al unei poezii cu formă fixă • Exercițiu de transformare a unui fragment de text dramatic într-unul epic • Exercițiu de scriere: Elaborarea portretului unui personaj de text dramatic • <i>Hamlet</i> de Shakespeare (sau un alt text care se studiază) în viziunea „pălarilor gânditoare” • Proiectul regizoral pentru montarea unei anumite secvențe dintr-o piesă studiată la clasă • Evaluare finală: Sinteză sau Eseu structurat
1.1. Folosirea unor strategii variate de lectură în vederea comprehensiunii și interpretării textului literar și/sau metaliterar. 1.2. Identificarea și analiza componentelor principale ale operei literare din perspectiva genului și a speciei literare. 2.1. Identificarea și analiza trăsăturilor dominante ale unor curente sau mișcări literare/culturale. 3.2. Interpretarea unor opere literare din literatura universală și literatura română în vederea formulării unor judecăți proprii asupra lumii și a problemelor fundamentale ale ființei umane. 4.2. Aplicarea unor tehnici de elaborare a diverselor tipuri de compoziții.	VI. Clasicismul Noțiuni-cheie: clasicism, clasic, doctrină clasicistă, baroc, manierism, prețiozitate, spirit critic, principii artistice, ideea de artă poetică, regula celor trei unități (de timp, loc și acțiune), poezie cu formă fixă (lanka, hayku, sonet), roman, tragedie, comedie, personaj clasic, alegorie, parodie, eseu, canțonă, utopie, epopee, veridicitate, realism psihologic, imitație, tipologie de personaje, aforism, caracter aforistic, fabulă, caracter moralizator, literatură moralistă, compoziție echilibrată, intrigă, deznoământ.	<ul style="list-style-type: none"> • Comentariul literar al unei poezii cu formă fixă • Ciorchinele pentru conceptul de <i>comic</i> • Diagrama Venn • Exercițiu de identificare a modalităților de caracterizare a personajului comic • Testul de lectură a unei piese clasice • Lectură împotriva a dialogului dramatic • Atelier de scriere: Imaginează-ți că ești unul dintre personaje și realizează o auto-caracterizare • Dosarul de autor • Cvintetul (pentru prezentarea personajelor unei comedii)

<i>Valori și atitudini:</i> Dezvoltarea interesului pentru comunicarea interculturală.		<ul style="list-style-type: none"> • Proiectul școlar • Evaluare finală: Eseu structurat
1.2. Identificarea și analiza componentelor principale ale operei literare din perspectiva genului și a speciei literare. 1.3. Analizarea și sintetizarea informației asupra circulației temelor și motivelor literare în context național și/sau universal. 2.2. Încadrarea operelor literare de referință într-un curent literar și/sau în contextul cultural în care acestea au fost create. 3.1. Identificarea unor conexiuni motivate între literatura română și literaturile altor popoare. 4.1. Aplicarea unor strategii de comunicare orală și/sau scrisă în vederea interpretării și/sau analizei textului literar/metaliterar. <i>Valori și atitudini:</i> Formarea unor reprezentări culturale coerente asupra dezvoltării literaturii române în raport cu evoluția literaturii universale.	VII. Iluminismul Noțiuni-cheie: contextul istoric al Epocii Luminilor, ideologie iluministă, literatură iluministă, Mișcarea „Sturm und Drang”, elegie, roman satiric, filozofic, sentimental, „Bildungsroman” (roman al formării), personaj iluminist, univers tematic, confesii, memorialistică, rațiune, povestire filozofică, roman de aventuri, povestire fantastică, tragedie istorică, baladă, poem dramatic.	<ul style="list-style-type: none"> • Harta conceptuală. Iluminismul • Argumentarea în patru pași: Demonstrarea apartenenței de gen și specie a textului literar • Caracterizarea de personaj • Comentariul literar • SINELG pe un text metaliterar • Planul de idei al unui fragment/text teoretic • Interpretarea unui text memorialistic • Jurnalul dublu • Evaluarea capacității de interpretare a unui text literar iluminist

Clasa a XI-a

Subcompetențe	Conținuturi	Activități de învățare și evaluare
1.1. Folosirea unor strategii variate de lectură în vederea comprehensiunii și interpretării textului literar și/sau metaliterar. 1.2. Identificarea și analiza componentelor principale ale operei literare din perspectiva genului și a speciei literare. 2.1. Încadrarea unor opere literare într-un curent literar și/sau în contextul cultural în care acestea au fost create.	I. Romantismul Noțiuni-cheie: contextul istoric al romantismului, romantism, romantic, estetica romantismului, eul romantic, meditație, elegie, poezie peisagistică, odă, baladă, legendă, poem sociogonic, satiră romantică, antiteză, imn, epodă, poem romantic, roman istoric, personaj istoric, proză romantică, personaj romantic, dramă romantică, dramatic, originalitate,	<ul style="list-style-type: none"> • Harta conceptuală: Romantismul/Eul liric romantic/Personajul romantic/Romanul romantic • Exerciții de interpretare a poeziei romantice • Scrierea. Jurnalul imaginar al unui personaj de text epic/dramatic studiat la clasă • Jurnalul de lectură (se va ține pe parcursul desfășurării modulului respectiv) • Caracterizarea de personaj • Eseul reflexiv/argumentativ

<p>3.3. Compararea evoluției mișcărilor/curentelor din literatura română cu mișcări/curente din literatura universală.</p> <p>4.2. Aplicarea unor tehnici de elaborare a diverselor tipuri de compoziții.</p> <p><i>Valori și atitudini:</i> Stimularea gândirii reflexive prin lectură și interpretarea operelor de referință ale literaturii universale/române și prin descoperirea altor arte.</p>	<p>geniu/demon, ironie romantică, tragicomedie Biedermeier.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lectura interogativă/Lectura personalizată • Proiectul școlar (vestimentația în romanul istoric, didascalile în drama romantică, tema naturii în poezia romantică etc.) • Jurnalul dublu • Descrierea unei imagini sau a unei picturi din epoca romantismului • Diagrama Venn • Cubul • Evaluare finală. Evaluarea competenței de a interpreta un text romantic
<p>1.1. Folosirea unor strategii variate de lectură în vederea comprehensiunii și interpretării textului literar și/sau metaliterar.</p> <p>2.1. Identificarea și analiza trăsăturilor dominante ale unor curente sau mișcări literare/culturale.</p> <p>3.1. Identificarea unor conexiuni motivate între literatura română și literaturile altor popoare.</p> <p>4.3. Exprimarea orală și/sau în scris a opiniilor asupra unor texte literare și nonliterare.</p> <p><i>Valori și atitudini:</i> Cultivarea sensibilității prin receptarea operelor literare și de artă.</p>	<p>II. Parnasianismul Noțiuni-cheie: parnasianism, principiul „artă pentru artă”, teme și motive literare parnasiene, poezie parnasiană, eul liric, eglögă, cult al formei, impersonalizare a discursului, exotism, receptare senzorială a lumii, descripție, rigoare canonică.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Planul de idei al unui text metaliterar • Harta conceptuală: Parnasianismul • Lectura artistică a textului liric • Jurnalul dublu • Lupa imaginară (în vederea descoperirii comportamentului eului liric în poezia de tip parnasian) • Acrostihul pentru cuvântul <i>parnasionism</i> • Evaluare finală: Comentariul literar al unui text parnasion
<p>1.1. Folosirea unor strategii variate de lectură în vederea comprehensiunii și interpretării textului literar și/sau metaliterar.</p> <p>1.2. Identificarea și analiza componentelor principale ale operei literare din perspectiva genului și a speciei literare.</p> <p>2.2. Încadrarea operelor literare de referință într-un curent literar și/sau în contextul cultural în care acestea au fost create.</p>	<p>III. Realismul Noțiuni-cheie: doctrină realistă, realism, realist, mimesis, <i>tehnica detaliului</i>, oglindire/reflectare, obiectivitate, veridicitate, cauzalitate, tipicitate, observație socială, caracter critic, roman/schiță/novelă/povestire, dramă realistă, personaj realist, tip, tipologie, descriere realistă, portret realist, „realism social”</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rezumarea textului epic/dramatic • Analiza literară și comentariul literar • Analiza comparativă • Harta conceptuală: Realismul, Personajul realist, Romanul realist • Caracterizarea personajului • Exerciții de grupare a personajelor în funcție de diferite criterii • Jocul de rol

<p>2.5. Compararea trăsăturilor esențiale ale unor opere literare reprezentative pentru varii spații literare/culturale.</p> <p>3.2. Interpretarea unor opere literare din literatura universală și literatura română în vederea formulării unor judecăți proprii asupra lumii și a problemelor fundamentale ale ființei umane.</p> <p>4.2. Aplicarea unor tehnici de elaborare a diverselor tipuri de compoziții.</p> <p><i>Valori și atitudini:</i> Dezvoltarea gândirii critice prin lectura operelor de referință ale literaturii universale/române în scopul autodezvoltării continue și al autorealizării personale.</p>	<p>list”, moduri de expunere, subiect, compoziție.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dezbateră • Studiul de caz • Chestionarul • Fișa de control a lecturii integrale • Exerciții de interpretare a titlului operei studiate • Lectura critică a unui text/fragment de text de istorie literară/critică literară • Eseul structurat • Evaluare finală: evaluarea competenței de interpretare a universului tematic/a problematic etc. a textului realist.
<p>1.2. Identificarea și analiza componentelor principale ale operei literare din perspectiva genului și a speciei literare.</p> <p>2.2. Încadrarea operelor literare de referință într-un curent literar și/sau în contextul cultural în care acestea au fost create.</p> <p>3.1. Identificarea unor conexiuni motivate între literatura română și literaturile altor popoare.</p> <p>4.2. Aplicarea unor tehnici de elaborare a diverselor tipuri de compoziții.</p> <p><i>Valori și atitudini:</i> Cultivarea sensibilității prin receptarea operelor literare și de artă.</p>	<p>IV. Naturalismul Noțiuni-cheie: naturalism, teorie naturalistă, <i>realism exacerbat</i>, roman naturalist, nuvelă naturalistă, teatru naturalist, personaj naturalist, concepție pozitivistă, <i>viziune fiziologică</i>, studiu clinic, determinism ereditar, imagine trivială, violențe de limbaj.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rezumarea textului epic/dramatic • Harta conceptuală: Naturalismul • Eseul reflexiv • Caracterizarea personajului • Turul galeriei • Inventarul de idei (în baza unui text metaliterar despre naturalism sau despre opera studiată) • Atelier de scriere. Cum comentăm un act dintr-o dramă naturalistă • Evaluare finală: Eseul structurat/Analiza literară a unui portret realizat în tehnica naturalistă
<p>1.1. Folosirea unor strategii variate de lectură în vederea comprehensiunii și interpretării textului literar și/sau metaliterar.</p> <p>1.2. Identificarea și analiza componentelor principale ale operei literare din perspectiva genului și a speciei literare.</p>	<p>V. Modernismul și avangarda Noțiuni-cheie: modern, modernism, modernitate, roman de analiză psihologică, introspecție, dislocarea povestirii, personaj, fragmentarism, discontinuitate, corelativ obiectiv, poezie reflexivă, poezie tranzitivă.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Harta conceptuală (pentru conceptele: Modernism, Simbolism, Avangardă, Futurism, Dadaism, Expresionism, Supraraalism, Teatrul absurdului, Farsa tragică etc.) • Rezumarea operelor epice și dramatice studiate.

<p>2.2. Încadrarea operelor literare de referință într-un curent literar și/sau în contextul cultural în care acestea au fost create.</p> <p>2.4. Stabilirea unor conexiuni între viziunile asupra lumii reflectate în texte literare, aparținând diferitor curente/mișcări literare</p> <p>3.3. Compararea evoluției mișcărilor/curentelor din literatura română cu mișcări/curente din literatura universală.</p> <p>4.1. Aplicarea unor strategii de comunicare orală și/sau scrisă în vederea interpretării și/sau analizei textului literar/metaliterar.</p> <p>4.3. Exprimarea orală și/sau în scris a opiniilor asupra unor texte literare și nonliterare</p> <p><i>Valori și atitudini:</i></p> <p>Cultivarea sensibilității prin receptarea operelor literare și de artă. Formarea unor reprezentări culturale coerente asupra dezvoltării literaturii române în raport cu evoluția literaturii universale.</p>	<p>1. Symbolismul și începuturile modernității literare</p> <p>Noțiuni-cheie: „decadență”/decadență, symbolism, poezie simbolistă, teatru simbolist, simbol, sugestie, sinestezie, muzicalitate și magie a limbajului, vizionarism, vers liber, corespondențe.</p> <p>2. Avangarda și poezia manifestelor</p> <p>Noțiuni-cheie: avangardă, futurism, dadaism, suprarealism, expresionism, deconvenționalizarea artei, categorii negative (ermetism, apoeitic, discontinuitate, fragmentarism etc.), hazard, inconștient, „dicteu automat”, ludic.</p> <p>3. Alte ipostaze ale poeziei moderne</p> <p>Noțiuni-cheie: reinventarea poeziei, funcția exploratorie a poeziei moderne, apoeitic, alogic, incongruență, fragmentarism, impersonalizare, reflexivitate, tranzivitate, criză (a limbajului poetic), manifestări ale eului.</p> <p>4. Proza modernă</p> <p>Noțiuni-cheie: roman tradițional, roman-frescă, perspectivă narativă, analiză și autoanaliză, tehnici și procedee ale prozei moderne, roman estezizant, existențialism, literatura absurdului, roman al condiției umane, personaj literar, cronotop, alegorie, parabolă, ironie.</p> <p>5. Teatrul modern</p> <p>Noțiuni-cheie: dimensiune onirică, teatru epic, teatrul și criza comunicării, farsă tragică, personaj dramatic, ironie, parodie, tehnici și procedee ale teatrului modern.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Exerciții de cercetare a unui text meta-literar • Exerciții de analiză a funcțiilor poetice ale simbolului/sinesteziei și/sau ale imaginilor poetice în poezia modernistă • Comentariul literar • Tabelul sinoptic al temelor și motivelor literare ale modernității literare • Eseul nestructurat/structurat • Scrierea reflexivă • Pasișă • Lectura critică • Rețeaua personajelor • Caracterizarea personajelor • Analiza cronotopului (în baza unui text epic studiat) • Dezbateră (problematica unui roman modern) • Atelier de scriere: Cum comentăm o poezie suprarealistă/simbolistă/suprarealistă etc.? • Lectura artistică • Proiectul școlar (în baza unui roman studiat). • Referatul • Brainstormingul. • Turul galeriei • Consultările în grup • Evaluare finală: Interpretarea unui text la prima lectură sau Caracterizarea-paralela a două personaje (dintr-un text epic sau dintr-un text dramatic)
--	---	--

<p>1.1. Folosirea unor strategii variate de lectură în vederea comprehensiunii și interpretării textului literar și/sau metaliterar.</p> <p>1.3. Analizarea și sintetizarea informației asupra circulației temelor și a motivelor literare în context național și/sau universal.</p> <p>2.2. Încadrarea operelor literare de referință într-un curent literar și/sau în contextul cultural în care acestea au fost create.</p> <p>3.3. Compararea evoluției mișcărilor/curentelor din literatura română cu mișcări/curente din literatura universală.</p> <p>4.3. Exprimarea orală și/sau în scris a opiniilor asupra unor texte literare și nonliterare.</p> <p><i>Valori și atitudini:</i> Cultivarea interesului pentru lectură și a gustului estetic în materie de literatură și artă (pictură, sculptură, teatru, muzică etc.).</p>	<p>VI. Postmodernismul</p> <p>Noțiuni-cheie: postmodern, postmodernitate, postmodernism, poezie postmodernistă, proză postmodernistă, teatru postmodernist, deconstrucție, rescriere, prozaism, biografism, spirit ludic, parodie, metonimie, ironie, livresc, farsă tragică, ironie, ludic, jocuri identitare, roman, dramaturgie etc.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Comentariul textului literar (oral/scriș). • Analiza textului literar (oral/scriș) • Atelier de scriere: Compunerea-sinteză • Lectura analitică și interpretativă • Lectura critică • Formularea întrebărilor pe text • 6 De ce? • Teste cu itemi cu mai multe variante de răspuns/cu răspuns de tip Adevărat/Fals/cu ordonare de elemente pentru evaluarea calității interpretării textului epic postmodernist • Hărțile conceptuale/Hărțile mentale • Fișele de identificare și caracterizare a personajului • Lectura critică a fragmentului de text teoretic
--	---	--

Clasa a XII-a

Subcompetențe	Conținuturi	Activități de învățare și evaluare
<p>1.1. Folosirea unor strategii variate de lectură în vederea comprehensiunii și interpretării textului literar și/sau metaliterar.</p> <p>1.3. Analizarea și sintetizarea informației asupra circulației temelor și motivelor literare în context național și/sau universal.</p> <p>2.3. Stabilirea unor conexiuni între viziunea asupra lumii reflectată în texte literare aparținând diferitor curente/mișcări literare.</p> <p>3.2. Interpretarea unor opere din literatura universală și literatura română în vederea formulării unor jude-</p>	<p>I. Copilărie, adolescență, tinerețe</p> <p>Noțiuni-cheie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gen literar, gen liric, lirism, eul liric, temă literară, motiv literar, idee poetică, figură de stil, imagini artistice; • gen epic, roman, romanesc, ficțiune, descriere, portret, monolog, dialog, narațiune linară, narațiune discontinuă/fragmentaristă, subiect, conflict, narator, perspectivă narativă, punct de vedere, focalizare, erou, galerie de personaje, personaj (tip de), cronotop; 	<ul style="list-style-type: none"> • Asocierile libere • Lectura personalizată • Lectura interpretativă • Fișa de identificare și caracterizare a personajului/personajelor • Ciorchinele • Cubul • Discuția ghidată • Scrierea reflexivă • Eseul argumentativ • Dezbateră

<p>căți proprii asupra lumii și a problemelor fundamentale ale ființei umane.</p> <p>4.3. Exprimarea orală și/sau în scris a opiniilor asupra unor texte literare și nonliterare.</p> <p><i>Valori și atitudini:</i></p> <p>Stimularea gândirii reflexive prin lectură și interpretarea operelor de referință ale literaturii universale/române și prin descoperirea altor arte. Cultivarea sensibilității prin receptarea operelor literare și de artă.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • poveste, schiță, nuvelă, povestire (mod de a narra și specie), narator, erou, personaj, subiect, episod, secvență epică, intrigă, conflict, suspans, fantastic, fabulos, evocare, caracter inițiativ, final (închis, deschis), formele genului scurt narativ și curentele literare; • dramaturgie, teatru, acțiune dramatică, tragedie, comedie, dramă, didascalie, monolog, dialog, aparteu, soliloc, act, scenă, tablou, personaj, mască, intrigă, teatru în teatru, regula celor trei unități, dramaturgia și curentele literare, teatru epic, teatru poetic. 	<ul style="list-style-type: none"> • Proiectul școlar • Exercițiu de analiză a cronotopului într-un text epic • Evaluare finală: Caracterizarea personajelor/Compunerea paralelă/Comentariul literar al unui fragment de proză/Eseul argumentativ etc.
<p>1.2. Identificarea și analiza componentelor principale ale operei literare din perspectiva genului și a speciei literare.</p> <p>2.5. Compararea trăsăturilor esențiale ale unor opere literare reprezentative pentru varii spații literare/culturale.</p> <p>3.2. Interpretarea unor opere literare din literatura universală și literatura română în vederea formulării unor judecăți proprii asupra lumii și a problemelor fundamentale ale ființei umane.</p> <p>4.2. Aplicarea unor tehnici de elaborare a diverselor tipuri de compoziții.</p> <p><i>Valori și atitudini:</i> Formarea unor reprezentări culturale coerente asupra dezvoltării literaturii române în raport cu evoluția literaturii universale. Cultivarea interesului pentru lectură și a gustului estetic în materie de literatură și artă (pictură, sculptură, teatru, muzică etc.).</p> <p>1.2. Identificarea și analiza componentelor principale ale operei literare din perspectiva genului și a speciei literare.</p>	<p>II. Aventură și călătorie</p> <p>Noțiuni-cheie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gen liric, eul liric, poezie, temă literară, motiv literar, idee poetică, imagine artistică, emoție poetică, prozodie; • gen epic, roman, ficțiune, moduri de expunere, compoziție, subiect, element(e) al(e) subiectului, conflict, intrigă, narator, erou, personaj, galerie de personaje, obiectivare, perspectivă narativă, punct de vedere, cronotop etc.; • poveste, schiță, nuvelă, povestire (mod de a narra și specie), autor, narator, erou, personaj, subiect, episod, secvență epică, atmosferă, întâmplare, intrigă, suspans, conflict, final (închis, deschis), forme ale genului scurt narativ și curentele literare. <p>III. Artă iubirii</p> <p>Noțiuni-cheie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gen liric, lirism, poezie, eul liric (eul și sinele, eul și celălalt/ceilalți, eul și lumea), prozo- 	<ul style="list-style-type: none"> • Asocierile libere • Cîmpul conceptual • Lectura interpretativă • Rezumarea • Comentariul literar • Caracterizarea personajului/personajelor • Diagrama Venn • Întrebările interpretative • Dezbaterea • Studiul de caz • Eseul reflexiv • Eseul argumentativ • Evaluare finală: Eseul structurat/ Interpretare de text la prima lectură/Eseu reflexiv etc. • Cîmpul conceptual • Cubul • Clusteringul • Brainstormingul

<p>1.3. Analizarea și sistematizarea informației asupra circulației temelor și motivelor literare în context național și/sau universal.</p> <p>2.3. Interpretarea unor teme și motive aparținând unor estetici/modele literare diferite.</p> <p>3.1. Identificarea unor conexiuni motivate între literatura română și literaturile altele din popoare.</p> <p>4.1. Aplicarea unor strategii de comunicare orală și/sau scrisă în vederea interpretării și/sau analizei textului literar/metaltarar.</p> <p><i>Valori și atitudini:</i> Stimularea gândirii reflexive prin lectură și interpretarea operelor de referință ale literaturii universale/române și prin descoperirea altor arte.</p>	<p>die, temă literară, motiv literar, idee poetică, imagine artistică, poezie cu formă fixă etc.;</p> <ul style="list-style-type: none"> • gen epic, roman, romanes, ficțiune, moduri de expunere, compoziție, narațiune liniară, narațiune discontinuă/fragmentaristă, evocare, subiect, episod, perspectivă narativă, punct de vedere, focalizare, cronotop, erou, personaj, galerie de personaje etc.; • dramaturgie, teatru, acțiune dramatică, tragedie, comedie, dramă, tragic, comic, dramatic, replică, tiradă, dialog, monolog, soliloc, aparteu, didascalie, act, scenă, secvență dramatică, tablou, dramaturgia și curentele literare etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • GPP (Gîndește – perechi – pre-zintă) • Analiza literară • Comentariul literar • Caracterizarea personajului/personajelor • Eseu argumentativ • Scrierea imaginativă • Jurnalul dublu • Dezbaterea • În căutarea autorului • Evaluare finală: Test cu itemi/ Eseu reflexiv
<p>1.2. Identificarea și analiza componentelor principale ale operei literare din perspectiva genului și a speciei literare.</p> <p>2.3. Interpretarea unor teme și motive aparținând unor estetici/modele literare diferite.</p> <p>2.5. Compararea trăsăturilor esențiale ale unor opere literare reprezentative pentru varii spații literare/culturale.</p> <p>3.2. Interpretarea unor opere din literatura universală și literatura română în vederea formulării unor judecăți proprii asupra lumii și a problemelor fundamentale ale ființei umane.</p> <p>4.1. Aplicarea unor strategii de comunicare orală și/sau scrisă în vederea interpretării și/sau analizei textului literar/metaltarar.</p> <p><i>Valori și atitudini:</i> Cultivarea sensibilității prin receptarea operelor literare și de artă. Dezvoltarea interesului pentru comunicarea interculturală.</p>	<p>IV. Război și pace</p> <p>Noțiuni-cheie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gen liric, poezie, lirism, eul liric, prozodie, figură de stil, imagine artistică, temă literară, motiv literar, idee poetică, atmosferă, emoție poetică, lirism substanțial/declarat/narat etc.; • gen epic, roman, romanes, epopee, ficțiune, moduri de expunere, subiect, compoziție, personaj, galerie de personaje, erou, perspectivă narativă, punct de vedere, focalizare, cronotop, conflict etc.; • gen dramatic, dramaturgie, teatru, tragedie, dramă, tragic, dramatic, tragicomic, catharsis, replică, tiradă, dialog, monolog, aparteu, soliloc, act, scenă, secvență dramatică, tablou, teatru epic, teatru absurdului etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • Conversația euristica • Asocierile libere • Problematizarea • Jocul de rol • Dramatizarea • Comentariul literar • Exercițiul de cercetare a unei componente structurale compoziționale a textului epic (de ex.: Cronotopul/Incipitul/Expozițiunea) • Caracterizarea personajului/personajelor • Brainstormingul • Rețeaua personajelor • Diagrama Venn • Proiectul școlar • Scrierea reflexivă

<p>1.1. Folosirea unor strategii variate de lectură în vederea comprehensiunii și interpretării textului literar și/sau metaliterar.</p> <p>2.4. Stabilirea unor conexiuni între viziunile asupra lumii reflectate în texte literare aparținând diferitor curente/mișcări literare.</p> <p>3.1. Identificarea unor conexiuni motivate între literatura română și literaturile altor popoare.</p> <p>4.2. Aplicarea unor tehnici de elaborare a diverselor tipuri de compoziții.</p> <p><i>Valori și atitudini:</i></p> <p>Cultivarea interesului pentru lectură și a gustului estetic în materie de literatură și artă (pictură, sculptură, teatru, muzică etc.).</p>	<p>V. Condiția umană Noțiuni-cheie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gen liric, specii ale genului liric, lirism, eul liric, prozodie, temă literară, motiv literar, idee poetică, lirism substanțial/declarat/narat etc.; • gen epic, roman, romanesc, dicție, moduri de expunere, personaj, galerie de personaje, subiect, conflict, cronotop, perspectivă narativă, narațiune liniară, narațiune discontinuă/fragmentaristă etc.; • dramaturgie, teatru, acțiune dramatică, dramă, farsă tragică, teatrul absurdului, personaj, mască, didascalie, replică, tiradă, dialog, monolog, soliloc, aparteu, act, scenă, tablou, secvență dramatică etc.; • eseu („incercare”), proză de idei, exercițiu de gândire, trăire lirică a ideilor, caracter reflexiv, perspectivă relativizantă. 	<ul style="list-style-type: none"> • CV-ul personajelor • Evaluare finală: Eseul nestructurat/structurat sau Caracterizarea de personaj/Compunere-paralelă • Cîmpul conceptual • Comentariul literar • Dezbaterea • Brainstormingul • Argumentarea în patru pași • Scrierea reflexivă • Jurnalul dublu/jurnalul triplu • CV-ul personajului literar • Exerciții de producere de „text împotriva textului” • Comentariul literar • Eseu argumentativ • Evaluare finală: Eseul structurat/Eseul argumentativ/Proiectul școlar
<p>1.1. Identificarea și analiza componentelor principale ale operei literare din perspectiva genului și a speciei literare.</p> <p>2.5. Compararea trăsăturilor esențiale ale unor opere literare reprezentative pentru varii spații literare/culturale.</p> <p>3.2. Interpretarea unor opere literare din literatura universală și literatura română în vederea formării</p>	<p>VI. Timpul eului Noțiuni-cheie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • literatură de frontieră, memorialistică, autobiografie, memorie voluntară/involuntară, memorie afectivă, subiectivitate și obiectivitate, portret, descriere, narațiune (documentară), autenticitate/contrafacere, timp istoric/timp trăit etc.; 	<ul style="list-style-type: none"> • Harta conceptuală • Scrierea liberă • Scrierea reflexivă • Lectura cognitivă • Asocierile libere • Comentariul literar • Știu/Vreau să știu/Am învățat • Generalizarea categorială

<p>unor judecăți proprii asupra lumii și a problemelor fundamentale ale ființei umane.</p> <p>4.1. Aplicarea unor strategii de comunicare orală.</p> <p><i>Valori și atitudini:</i> Stimularea gândirii reflexive prin lectură și interpretarea operelor de referință ale literaturii universale/române și prin descoperirea altor arte.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • gen epistolar, scrisoare, formulă de adresare, încheiere, notă confesivă, emitenț, destinatari, subiect de discuție/reflecție, mărturisire, confidențialitate, scrisoare autografa publicată/nepublicată, referent etc.; • jurnal, jurnal literar, note diaristice (de călătorie), discurs diaristic, eul autobiografic, notație, descriere, portretizare, evocare, text (auto)referențial, introspecție, autenticiitate etc.; • confesioni, confident, eul confesiv, spovedanie, literatură a mărturisirilor, autobiografie, retrospecție, detaliu intim, document psihologic, cultul adevărului/autenticității. 	<ul style="list-style-type: none"> • Discuția ghidată • Revizuire circulară • Brainstormingul • Scrierea imaginativă • Ateliere de scriere. Scrisoarea/Jurnalul • Evaluare finală: Textul argumentativ/Textul reflexiv/Comentariul literar (al unei scrisori, pagini de jurnal, fragment de memorii etc.)
--	---	---

VII. STRATEGII DIDACTICE: ORIENTĂRI METODOLOGICE GENERALE

Conținuturile recomandate de curriculum (clasa a X-a: *Mitologia, Literatura popoarelor orientale, Antichitatea, Evul Mediu, Renașterea, Clasicismul, Iluminismul*; clasa a XI-a: *Romantismul, Parnasianismul, Realismul, Naturalismul, Modernismul și avangarda, Postmodernismul*; clasa a XII-a: *Copilărie, adolescență, tinerețe, Aventură și călătorie, Arta iubirii, Război și pace, Condiția umană, Geniul, demonii și absolutul, Timpul eului*), competențele-cheie/transversale și transdisciplinare orientează activitatea profesorului pe câteva dimensiuni:

- lectura operei literare;
- specia și genul literar pe care le ilustrează opera;
- curentul literar în care se încadrează opera;
- tema operei/universul tematic al operelor explorate în cadrul unui modul tematic.

Alegerea strategiilor în vederea realizării activităților de predare–învățare–evaluare va fi orientată spre atingerea competențelor-cheie/transversale și transdisciplinare, dar și a valorilor și atitudinilor preconizate de curriculumul liceal. Miza majoră a activității didactice pe caracterul formativ (bazat pe dezvoltarea competențelor) al instruirii nu exclude metodele tradiționale, solicitând, în esență, flexibilitate și creativitate în aplicarea ecuației tradițional–modern.

Oricare va fi textul literar ales de către profesor (autor de manual), metodele și procedeele didactice vor stimula elevul să descopere conținutul, valoarea estetică, trăsăturile speciei literare pe care o ilustrează opera. Metodele alese de către profesor îl vor învăța pe elev *cum să se comporte ca lector, ce să facă și cum să facă*.

Comunicarea orală și scrisă va imprima conținutul necesar demersului didactic, favorizând realizarea obiectivelor educației literare și lingvistice în cadrul orelor de literatură universală.

Metodele didactice alese de către profesor (conform taxonomiei lui Bloom: *cunoașterea, înțelegerea, aplicarea, analiza, sinteza și evaluarea*) vor antrena elevii în activități de explorare a textului literar în vederea realizării obiectivelor de referință, a interpretării operei și a studierii comparate cu unul sau mai multe texte din literatura română.

Profesorul va stabili tipul de lectură a operei literare și a textului teoretic, alegându-l în funcție de obiectivele cognitive și formative ale lecției:

- lectura predictivă;
- lectura empatică;
- lectura metodică;
- lectura analitică;
- lectura cursivă;
- lectura personalizată etc.

Tipul de lectură ales va antrena elevii în acțiuni variate: observarea punctuală a formelor textului, contextualizarea operei, transferul de cunoștințe, sintetizarea unor informații, decodarea unor semne etc. Competențele-cheie/transversale și transdisciplinare, ca și valorile și atitudinile se vor realiza prin aplicarea unor strategii didactice adecvate, antrenând elevii în interpretarea dimensiunii semantice sau expresive a operei literare, în studiul comparat al acesteia cu alte opere din literatura națională sau universală. Metodele interactive vor stimula producerea de idei, analiza și categorizarea acestora. De exemplu, dezvoltarea paradigmei unui curent literar nu se va limita la o

prelegere liniară, ci va fi o cercetare activă a unui text teoretic (prin SINELG, Știu/Vreau să știu/Am învățat etc.), o activitate de identificare a caracteristicilor curentului literar în baza analizei a 1-2 opere (sau fragmente) literare prin metode interactive.

În funcție de obiectivul propus, de conținutul recomandat și de sarcina de învățare formulată, demersul didactic se va realiza prin strategii eficiente de studiere a literaturii universale:

Jurnalul:

- **jurnalul de lectură** poate fi aplicat în timpul lecturii integrale a unui roman (*Doamna Bovary* de G. Flaubert, *Roșu și negru* de Stendhal, *Război și pace* de L.N. Tolstoi etc.), pentru a fixa reacțiile emoționale declanșate de lectura operei, informații semnificative, pasaje memorabile despre un personaj/personaje etc.;
- **jurnalul de sinteză** va fi produsul scris al reflecției asupra activităților didactice efectuate în cadrul unui modul (*Mitologia, Romantismul, Tema aventurii și călătoriei* în literatura universală etc.);
- **jurnalul cu dublă intrare** (numit și jurnal dublu sau agendă cu notițe paralele) va stimula elevii să citească un text, să identifice enunțuri și citate semnificative și să le comenteze (se utilizează în varii situații didactice: analiza unui fragment sau a unei opere literare, a unui monolog important dintr-un text dramatic (monologul lui Hamlet), a unui eseu sau a unei schițe de caracter etc.).

Harta conceptuală se va realiza pentru a cunoaște și a aplica conceptele de *clasicism, tragic, absurd, postmodernism* etc.

Dosarul de autor este o activitate complexă (realizată individual sau în perechi), în care se arhivează informații despre viața, opera unui scriitor din literatura universală, dar și repere critice, clasificări de teme și motive literare (pe genuri) din opera acestuia, fotografii etc. Dosarul de autor favorizează realizarea unor comparații nuanțate cu viața și opera unor scriitori înrudiți estetic din literatura română (se compară, de exemplu, dosarele de autor Victor Hugo și Mihai Eminescu).

Studiul de caz va antrena elevii în analiza unui caz, a unor situații, identificând și fișind informații variate cu privire la cazul în discuție. Argumentarea opiniilor va implica elevii în luarea unei decizii. O temă: *Scandalul literar în literatura universală a secolului al XIX-lea* (Cazurile: *Florile răului* de Ch. Baudelaire, *Doamna Bovary* de G. Flaubert și *Duduca Mamuca* de B. P. Hasdeu).

Proiectul (ca metodă de învățare și evaluare) implică elevii în cercetarea și studierea unei realități literare (*Timp și spațiu în romanul despre război, Vestimentația, mijloc de caracterizare a avarului*, în baza operelor *Enigma Otiliei* de G. Călinescu, *Taica Goriot* de Balzac, *Hagi-Tudose* de B. Delavrancea), în realizarea unor expoziții (*Literatura și pictura romantică în Europa; Literatura și pictura expresionistă în Europa*) etc.

Eseul (reflexiv, demonstrativ, de sinteză etc.) este un exercițiu instructiv, realizarea lui solicitând o mare mobilitate intelectuală: elevii demonstrează, emit idei, meditează, sintetizează etc. Subiectele pentru eseu (structurat/nestructurat) pot fi variate (numai în baza operelor literare/teoretice din literatura universală sau în baza unor opere literare/teoretice din literatura română și universală): *De ce și-a ucis Medeea copiii?*, *Moartea doamnei Bovary era inevitabilă?*, *Funcția monologului în tragedia „Hamlet” de W. Shakespeare* etc.

Caracterizarea personajului/personajelor (scris/oral) este un proces (lectură, cercetare, identificare de informații etc.) care solicită de la elevi gândire critică, inteligență, cunoștințe, aptitudini, creativitate etc., pentru a elabora un text în care să profileze complexitatea unui personaj dramatic sau epic, demonstrând valoarea lui de semnificant al textului artistic. Pot fi caracterizate paralel două personaje din același text, două personaje din opere ce aparțin unor curente literare diferite (romantism și realism, clasicism și realism, realism și naturalism etc.), două personaje din opere cu aceeași temă. Nu mai puțin incitantă este caracterizarea paralelă a două personaje din două opere/literaturi diferite.

Alte metode (*exercițiul, analiza literară, comentariul literar, dramatizarea, lectura cu voce, jocul de rol, chestionarul, povestirea, dezbateră* etc., dar fără a absolutiza valoarea uneia dintre ele) vor antrena elevii în căutarea și descoperirea frumosului artistic, formându-i drept consumatori adeverați ai actului de cultură.

VIII. STRATEGII DE EVALUARE: ORIENTĂRI GENERALE

Evaluarea este o activitate complexă, care își propune reliefa performanțelor elevilor și a calității actului didactic la disciplină. Practica de evaluare la *Literatura universală* solicită un model de (auto)interogare asemănător celui aplicat în cazul altor discipline școlare: *ce evaluăm?, cum evaluăm?, când evaluăm?, cât evaluăm?, de ce evaluăm?*

Profesorul va stabili parametrii, instrumentele, obiectul evaluării pentru orice tip de evaluare (inițială, formativă sau sumativă), pornind de la obiectivele de evaluare elaborate în baza obiectivelor de referință pentru fiecare clasă și pentru fiecare modul/capitol. Titularul de disciplină va fi pregătit însă și pentru asemenea situații când activitatea elevilor nu se pretează unei evaluări punctuale. De exemplu, la literatura universală (ca și în cazul altor discipline umaniste) obiectivele atitudinale urmează să se materializeze în durată.

Lectura și interpretarea operelor literare sau a textelor teoretice vor colabora la perfecționarea în continuare a competențele de comunicare orală și scrisă ale elevilor, mai cu seamă atunci când profesorul va miza pe elaborarea unor discursuri de tip argumentativ. Evaluarea formativă sau sumativă va aprecia competențele de comunicare dialogată (dezbatere, mese rotunde, interviuri, polemici orale) și monologică, oral sau scris (expunere, eseu structurat și eseu nestructurat, paralelă, sinteză, meditație, reflecție, referat etc.). Profesorul este liber să aleagă formele și tipul de evaluare pentru fiecare clasă în funcție de conținuturile învățate, să reia tehnici și forme de evaluare practicate în gimnaziu, dar și în cadrul altor discipline. Pentru a îmbunătăți adaptabilitatea elevilor la varii situații de comunicare, se vor alterna tehnicile tradiționale de evaluare cu cele moderne, echilibrând și evaluarea orală în raport cu cea scrisă.

BIBLIOGRAFIE

Antologii de poezie

Antologie de poezie americană contemporană (Ediție coordonată de Carmen Firan & Paul Doru Mugur; selecție și note de Edward Foster & Leonard Schwartz; traduceri de Adrian Singeorzan, Alina Savin, Liviu Georgescu, Paul Doru Mugur, Sanda Agalidi, Carmen Firan, Leana Orlich; prefață și note traduse de Alina Savin). București, Cartea Românească, 2006.

Antologie de poezie americană. De la începuturi până azi, vol. I, II (Ediție întocmită de Leon Levițchi și Tudor Dorin; prefață și tabel cronologic de Dan Grigorescu). București, Editura Minerva, 1977, 1978.

Antologie de poezie arabă. Perioada clasică (Traducere, antologie și note de Grete Tartler și Nicolae Dobrișan; prezentări de autori și istorico-literare de Nicolae Dobrișan), vol. I, II. București, Editura Minerva, 1982.

Antologie de poezie chineză modernă și contemporană (Selecție, traducere și note biografice de Alexandru Andrițoiu și Ion Budura; prefață de Zou Difan). București, Editura Minerva, 1990.

Antologia poeziei franceze. De la Rimbaud până azi, vol. I, II, III (Ediție întocmită de Ion Caraion și Ovid S. Crohmalniceanu). București, Editura Minerva, 1974, 1975, 1976.

Antologia poeziei romantice germane (Antologare și prefață de Hertha Perez). București, E.P.L.U., 1969. *Atlas de sunete fundamentale* (Antologie, prezentări, traduceri și postfață de Ștefan Augustin Doinaș). Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1988.

Baconsky, A.E. *Poeți și Poezie*. București, Editura pentru Literatură, 1963.

Belistov, Vladimir. *Poemele dragostei* (traduceri alese). Chișinău, Editura Literatura Artistică, 1978.

Cîntare frumuseții umane. În căutarea Afroditei (Antologie, prefață, note, comentarii și bibliografie de Gheorghe Marin). București, Editura Albatros, 1988.

Din lirica de dragoste a lumii, vol. I, II (Tălmăcire și selecție de Maria Banuș). București, Editura Minerva, 1987.

Iubita cu ochi de lotuși. Din poezia de dragoste a Orientului (Antologie și cuvînt-înainte de Tudor Palladi). Chișinău, Editura Hyperion, 1991.

Literatura din Basarabia în secolul XX. Traduceri din poezia universală (Selecție, studiu introductiv și note biobibliografice de Leo Butnar; Postfață de Barbu Cioculescu). Chișinău, Editurile Știința-Arc, 2004.

Literatura universală, vol. II (crestomație). Chișinău, Editura Lumina, 1976.

Lirică universală în traducerea lui Vasile Nicolescu. București, Editura Eminescu, 1996.

Mușina, Al., Bucur, R. *Antologie de poezie modernă. Poezii moderni despre poezie* (manifeste, eseuri, fragmente teoretice), f.l. Editura Leca Brîncuș, 1996.

Poezii italieni din secolul XX. De la Giovanni Pascoli la Valerio Magrelli (Traducere, prefață și note introductive de Marin Mincu). București, Cartea Românească, 1988.

Poeți francezi (Antologie, prefață și traducere de Aurel Rău). Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1987.

Poezie americană modernă și contemporană (Selecție, traducere, note și comentarii de Mircea Ivănescu; prefață de Ștefan Stoenescu). Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1986.

Poezia Egiptului Faraonic (Traducere de Ion Acsan și Ion Larian-Postolache; cuvînt înainte și note de Constantin Daniel). București, Editura Univers, 1974.

Poezia germană modernă. De la Stefan George la Enzensberger, vol. I, II (Antologie, prefață și note biobibliografice de Petre Stoica). București, Editura Minerva, 1967, 1968.

Poezie austriacă modernă de la Rainer Maria Rilke pînă în zilele noastre (Antologie și traduceri de Maria Banuș și Petre Stoica). București, Editura Minerva, 1970.

Poezie sovietică modernă și contemporană (Antologie, traduceri, prefață și note biobibliografice de Alexandru Pintescu). Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1988.

Starostin, Pavel, *Amurg împietrit în mărgean și granit* (Versiuni din poezia universală). Chișinău, Editura Cartea Moldovei, 2004.

Valori eterne ale poeziei hispane (Traducere, prefață și note biobibliografice de Darie Novăceanu). București, Editura Minerva, 1991.

Zhang Xianghua, Radosav Pušić, *Antologie de poezie chineză contemporană* (Versiunea românească de Dușan Baiski). Timișoara, Editura de Vest, 1996.

Antologii de proză scurtă

Însetați de omenie, Nuvele ale scriitorilor americani și englezi (Traducere de L. Lari ș.a.). Chișinău, Editura Literatura Artistică, 1982.

Dragoste la Bologna, Nuvela italiană contemporană (Selecție de N. Ischimji). Chișinău, Editura Cartea Moldovenească, 1971.

Luna în oglinda apei, Proză universală contemporană (Selecția textelor și notele de Viorica Mircea, prefață de Zoe Dumitrescu-Bușulenga). Brașov, Editura Astra, 1988.

Meandre, Proză universală contemporană (Selecția textelor și notele de Doina Condrea Derer ș.a., prefață de Laurențiu Ulici). Brașov, Editura Astra, 1988.

Nuvela americană contemporană (Antologie, traducere, prezentări biobibliografice și note de Constantin Popescu). București, Editura pentru Literatură, 1963.

Nuvela italiene din Renaștere (Traducere și note de Florin Chirișescu, Prefață de Zoe Dumitrescu-Bușulenga). București, E.P.L.U., 1964.

Antologii de opere dramatice

Personaje... personaje, antologie (Traducere de Igor Crețu și Alexandru Cosmescu), Chișinău, Editura Literatura Artistică, 1989.

Piese. Carlo Goldoni, Carlo Gozzi, Bernard Shaw (Selecție și traducere de P. Starostin, prefață de M. Cimpoi). Chișinău, Editura Literatura Artistică, 1982.

Teatru francez contemporan (Antologie, prefață de Elena Vianu). București, E.P.L.U., 1964.

Teatru spaniol contemporan (Antologie și traducere de Mirela Petcu, cuvânt introductiv de Andrei Ionescu). București, Editura Univers, 1987.

Memorialistică, jurnal, corespondență, confesiuni

Arnim von Bettine, *O cunună de primăvară pentru Clemens Brentano* (Traducere din germană și note de Carmen Bendovski, cuvânt-înainte de Thomas Kleininger). București, Editura Univers, 1988.

Barthes, Roland, *Jurnal de doliu* (Traducere de Emilian Galaicu-Păun). Chișinău, Editura Cartier, 2009.

Borges despre Borges, Convorbiri cu Borges la 80 de ani (Volum îngrijit de Willis Barnstone, traducere din limba engleză de Mihaela Simion Constantinescu). Cluj, Editura Dacia, 1990.

De câte ori suspinul... Scrisori de dragoste (Selecție, cuvânt-înainte, note de Emil Druc). Chișinău, Editura Hyperion, 1991.

Durrell, L., Miller, H., *Corespondență 1935-1980* (Traducere de Cristina Felea). București, Editura Univers, 1996.

Ionesco, Eugène, *Între viață și vis*, Convorbiri cu Claude Bonnefoy (Traducere din franceză de Simona Cioculescu). București, Editura Humanitas, 1996.

Ionesco, Eugène, *Note și contranote* (Traducere de Ion Pop). București, Editura Humanitas, 1995.

Flaubert, Gustav. *Corespondență*, vol. IV (Selecția și traducerea textelor de Liliana Alexandrescu-Pavlovici, note de istorie literară, comentarii, bibliografie selectivă de Irina Mavrodin). București, Editura Univers, 1985.

Gombrowicz, Witold. *Jurnal* (Selecție, traducere și note de Olga Zaicik, prefață de Kazimierz Jurczak). București, Editura Univers, 1998.

Losa, Mario Vargas. *Scrisori către un tânăr romancier* (Traducere din spaniolă de Mihai Cantunari). București, Editura Humanitas, 2001.

Lundkvist, Artur. *Autoportretul unui vizitor cu ochii deschiși* (Traducere și note de Mădălina Nicolau și Adrian Ionescu, prefață și tabel cronologic de Mădălina Nicolau). București, Editura Minerva, 1993.

Morand, Paul. *Jurnal intim* (Traducere de Sorina Dănăilă și Simona Modreanu), vol. I-II. Chișinău, Editura Cartier, 2009.

Nabokov, Vladimir. *Vorbește, memorie*. O autobiografie rescrisă (Traducere de Sanda Aronescu, cuvânt-înainte de Dan Grigorescu). București, Editura Universal Dalsi, 1994.

Neruda, Pablo. *Mărturisesc că am trăit*. Memorii (Prefață de Eugen Jebeleanu, traducere din limba spaniolă și note de Nina Ecaterina Popescu). București, Editura politică, 1982.

Principesa Martha Bibescu. *Corespondența cu Paul Claudel*. Scrisorile noastre inedite (În românește de Maria Brăescu și Gheorghe Lăzărescu). București, Editura Albatros, 1992.

Robbe-Grillet, Alain. *Cuvânt-înainte la o viață de scriitor* (Traducere din franceză de Lucian Zup). Chișinău, Editura Cartier, 2006.

Sábato, Ernesto. *Între scris și singe*, Conversații cu Carlos Catania (Traducere de Luminița Voina-Răuț, prefață de Andrei Ionescu). București, Editura Universal Dalsi, 1995.

Sartre, Jean-Paul. *Cuvintele*. Greata (Traducere din limba franceză de Teodora Cristea și Marius Robescu). București, Editura RAO, 2005.

Woolf, Virginia. *Jurnalul unei scriitoare* (Traducere din limba engleză de Mihai Miroiu). București, Editura Univers, 1980.

Zweig, Stefan. *Lumea de ieri* (Traducere de Ion Nastasia, prefață de Victor Ernest Mașek). București, Editura Univers, 1988.

Istории literare, studii

Albérés, R.-M. *Istoria romanului modern*, E.P.L.U. București, 1968.

Anixt, A. *Istoria literaturii engleze* (Traducere de Leon Levițchi și Ion Preda), ediția a II-a. București, Editura Științifică, 1965.

Antologia criticii literare hispano-americane (Traducere de Ruxanda Maria Georgescu și Paul Alexandru Georgescu, selecție, introducere și note de Paul Alexandru Georgescu). București, Editura Univers, 1986.

Boisdeffre, Pierre. *O istorie vie a literaturii franceze de azi*. București, Editura Univers, 1972.

Călinescu, G. *Pagini de estetică*. București, Editura Albatros, 1990.

Călinescu, G. *Scriitori străini* (Antologie și text îngrijit de Vasile Nicolescu și Adrian Marino, prefață de Adrian Marino). București, Editura pentru Literatură Universală, 1967.

Conn, Peter. *O istorie a literaturii americane*. București, Editura Univers, 1996.

Cimpoi, Mihai. *Cicatricea lui Ulise*. Chișinău, Editura Literatura Artistică, 1982.

Cimpoi, Mihai. *Duminica valorilor*. Chișinău, Editura Literatura Artistică, 1989.

Chabás, Juan. *Istoria literaturii spaniole*. București, Editura Univers, 1971.

Ciorănescu, Alexandru. *Principii de literatură comparată*. București, Editura Cartea Românească, 1997.

Cizek, Eugen. *Istoria literaturii latine*, vol. 1, 2, f.l. Societatea „Adevărul” S.A., 1994, 1995.

Claudon, Francis; Haddad-Wotling, Karen. *Compendiu de literatură comparată*. București, Editura Cartea Românească, 1997.

Clément, Bruno. *Tragedia clasică* (Traducere de Georgeta Loghin). Iași, Institutul European, 2000.

Constantinescu, I. *Introducere în literatura clasică*. Iași, Editura Junimea, 1978.

Cornea, Paul. *Introducere în teoria lecturii*. Iași, Editura Polirom, 1998.

Crăciun, Gheorghe. *Dimensiuni tranzitive în poezia română*. Pitești, Editura Paralela 45, 1998.

Crohmălniceanu, Ov. S. *Literatura română și expresionismul*. București, Editura Eminescu, 1971.

Cunliffe, Marcus. *Literatura Statelor Unite*. București, E.P.L.U., 1969.

Cusset, Christophe. *Tragedia greacă* (Traducere de Bogdan Geangălău). Iași, Institutul European, 1999.

De Sanctis, Francesco. *Istoria literaturii italiene*. București, E.P.L.U., 1965.

Dima, Al. *Principii de literatură comparată*. București, Editura Enciclopedică Română, 1972.

Dolinescu, Margareta. *Parnasianismul*, București, Editura Univers, 1979.

Drimba, Ovidiu. *Istoria literaturii universale*, vol. I, II. București, Editura SAECULUM I.O. și Editura Vestala, 1998.

Folkierski, Władisław. *Între clasicism și romantism*, vol. I, II (Traducere de Mioara și Pan Izverna, prefață de Irina Mavrodin). București, Editura Meridiane, 1988.

Gengembre, Gérard. *Marile curente ale criticii literare* (Traducere de Liliana Buruiiană Popovici). Iași, Institutul European, 2000.

Husar, Al. *Izvoarele artei*. București, Editura Meridiane, 1988.

Hutcheon, Linda. *Poetica postmodernismului* (Traducere de Dan Popescu). București, Editura Univers, 2002.

- Hutcheon, Linda. *Politica postmodernismului* (Traducere de Mircea Deac). București, Editura Univers, 1997.
- Izbășescu, Mihai. *Istoria literaturii germane*. București, Editura Științifică, 1968.
- Marino, Adrian. *Comparatism și teoria literaturii*. Iași, Editura Polirom, 1998.
- Martini, Fritz. *Istoria literaturii germane de la începuturi pînă în prezent*. București, Editura Univers, 1972.
- Micheli, Mario de. *Avangarda artistică a secolului XX* (Traducere de Ilie Constantin și L. Marinescu). București, Editura Meridiane, 1968.
- Munteanu, Romul. *Introducere în literatura europeană modernă*. București, Editura ALFA, 1996.
- Munteanu, Romul. *Farsa tragică*. București, Editura Univers, 1989.
- Munteanu, Romul. *Metamorfozele criticii europene moderne*. București, Editura Univers, 1975.
- Mușina, Alexandru. *Eseu asupra poeziei moderne*. Chișinău, Editura Cartier, 1997.
- Nemoianu, Virgil. *Îmblinzirea romantismului*, Literatură europeană și epoca Bidermeier (Traducere de Alina Florea și Sanda Aronescu). București, Editura Minerva, 1998.
- Olinto, Antonio. *Scurtă istorie a literaturii braziliene* (Traducere de Micaela Ghițescu). București, Editura ALLFA, 1997.
- Papu, Edgar. *Evoluția și formele genului liric*, ediția a II-a. București, Editura Albatros, 1972.
- Pavlicencu, Sergiu. *Tranziția în literatură și postmodernismul*. Brașov, Editura Universității „Transilvania”, 2002.
- Raymond, Marcel. *De la Baudelaire la suprarealism*. București, Editura Univers, 1970.
- Roman, Toma. *Mișcarea realistă și realitatea*. București, Editura Meridiane, 1988.
- Rubinștein, Reveca. *Miturile Egiptului Antic*. Chișinău, Editura Lumina, 1966.
- Saravia, António José. *Istoria literaturii portugheze*. București, Editura Univers, 1979.
- Spănu, Petruța. *Prințul și Poezii*, Scriitori belgieni de limbă franceză. Iași, Editura Cronica, 1999.
- Spănu, Petruța. *Rațiune și Sentiment*, Romane franceze din secolul al XVIII-lea. Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 1999.
- Tănase, Al. *O istorie a culturii în capodopere*, vol. I, II. București, Editura Univers, 1987, 1988.
- Zamfirescu, Ion. *Teatrul european în secolul luminilor*. București, Editura Eminescu, 1981.
- Zamfirescu, Ion. *Teatrul romantic european*. București, Editura Eminescu, 1984.
- Vasilii, Florin. *Istoria literaturii japoneze*, Primul imperiu și începutul shōgunatului. București, Editura Fundației „România de mâine”, 1999.
- Wellek, René. *Istoria criticii literare moderne, 1750–1950*, vol. 1-4. București, Editura Univers, 1974–1979.

Dicționare

- Chevalier, Jean, Gheerbrant, Alain. *Dicționar de simboluri*. Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere, vol. I, II, III. București, Editura Artemis, 1994, 1995.
- Dicționar de termeni literari*. Coordonator Al. Săndulescu. București, Editura Academiei Române, 1976.
- Ferber, Michael. *Dicționar de simboluri literare*. Traducere din engleză de Florin Sicoie. Chișinău, Editura Cartier, 2001.
- Petraș, Irina. *Teoria literaturii*. Dicționar-antologie. București, Editura Didactică și Pedagogică, 1996.
- Scriitori străini*. Mic dicționar. Coordonator: Gabriela Dantiș. București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981.
- Terminologie poetică și retorică*. Coordonator: Val. Panaitescu. Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 1994.
- Virmaux, Alain, Virmaux, Odette. *Dicționar de mișcări literare și artistice contemporane* (Traducere din franceză de Felix Oprescu). București, Editura Nemira, 2001.